

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933.A.

G
MAM
BER
G

No

1

Teelahkmei.

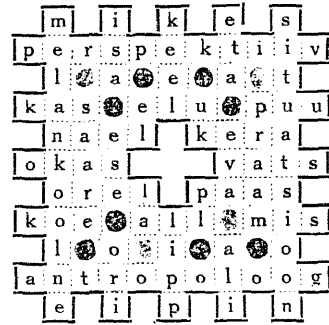
KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 1

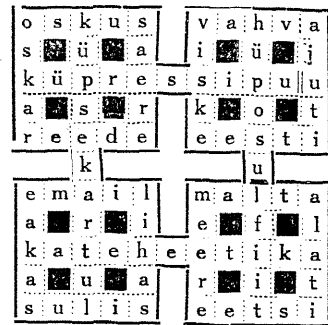
SISU:

Inglise romaan: Martin Diabo.
 Selma Lagerlöf: Künlatuli.
 Vynant Davis Hubbard: Minu must vend.
 Björnstjerne Björnson: Hädahtlikud kosjad.
 Aleksey Dõrgoshev: Mehised mehed.
 Pippo Potamo: Imemuna.
 P. Grünfeldt: Kas tunned maad?
 Vigné d'Octon: Katk karusnahkades.
 Leili Vaaldemägi: Kevadeunelm.
 Knud Fredrik: Kaljurahn.
 Hilda Tults: Öhtul.
 Jo Hanns Rösler: Kiri.
 Bagdadi kaupmees: Persia jutt.
 Rudolf Jeremias Kreutz: Täiuslik aadlik.
 Tõtt ja nalja.

Lahendus Nr. 22 (256)

Lahendus Nr. 23 (257)

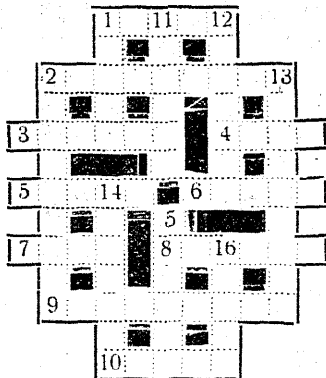

Hindmõistatus

Nr. 24 (258).

Ristsõnademõistatus.

Seadnud: **Em. Gutmann.**

Vasemalt paremale:

1. Tuntud kirjastusosajuhisus.
2. Kiriku kella asukoht.
3. Rahutult liikvel olema.
4. Liikumatu olek, kala ujumisriist.
5. Veer, triip võõt.
6. Naisterahva nimi.
7. Lind.
8. Kirjakogu.
9. Osatähe omanik.
10. Isa öde.

Sõnade tähendused.

Ülaalt alla:

1. Puiestee.
11. Loom.
2. Maateadlane.
2. Keele tagumine osa.
3. Lind.
14. Maiusroog, delikatess.
15. Hami järeltulija.
16. Eitevõte, sepiisus.

Õigete lahendajate vahel loositakse välja 2 auhinda:

1. auhind „Eesti Vabariigi Loomispäevilt 1917—1925,
2. „Jaan Kärneri „Õitsev Sügis“.

Lahendused tulevad saata Romaani talitusele Vene tän. 13, Tallinn, mär-
 gusõna all „Hindmõistatus“ kuni 5. veebruarini 1933. a. Lahendus avaldatakse
 Romaan Nr. 4 (262). Loosimine on 7. veebruaril 1933. a. kell 4 p. l. talituse
 ruumes, millest palutakse osavõtta asjast huvitatuid. Võidud on pandud välja
 Romaani talituse vaateaknal Vene t. 13.

„Romaani“ talitus.

Romaan

Nr. 1 (259)

Jaanuar 1933

XII. aastakäik.

Martin Diabo.

Romaan Inglise keelest.

1.

Reisijad.

Kui laev randus, piiras teda sadamas peaaegu kogu Saluce elanikkond. Töölised, päevatöölised, kavalad dagod, kes jälle aimasid võimalust oma vilkaid käsi tegevusse panna, kõik selle väikese, röpase ja kõrve-tavas päikeses seisva lõuna-ameerika sadamalinnakese elanikud olid kogunud sadamasse lähemalt silmitsema neid hulljulgeid inimesi, kes olid oma elu tormisel merel pannud kaalule.

Puudulikult rõivastatud pruunid inimesed tungisid ikka jälle ette poole, et võita enestele paremat vaatamiskohta; sellejuures kisasid nad ja liputasid rätikuid, et neli valget neid laevalael näeksid.

Inimesed olid alatasa nihkumas ja tõukasid käärimises.

Paul Glen vaatas inglasele omase rahulikkusega alla mulisevale hulgale, kes talle elavalt meelde tuletas kisendavat pärdikukarja.

Selline meeleolu pidi vist küll olema mõnel uurijal, kui ta mõnele uuele maale astub, kus teda võõrad, omapärased olendid vahtisid, mõtles Paul Glen.

Tulijad lahkusid laevast ja tegid enestele teed, ikka jälle takistatud lähedale-tungivatest niisketest kehadest ja kobavatest kätest, mis neilt tahtsid ära kiskuda nende pakke.

Kõvast hoidsid Paul Glen ja tema kaaslane Bevis Probyn oma käsipakke peos.

Siis pistsid mõned dagod pead kokku, sellejuures ise elavalt kätega veheldes. Kõlas märguanne, ja salk inimesi tormas kandjate kallale, kes inglaste suured kohvid olid õlale võtnud ja nüüd nende ees

jooksid. Tekkis kokkupõrge ja kostis ründajate kisa, kes reisijate pakke tahtsid kanda.

Hetkega olid reisijad piiratud ja kandjatest lahutatud.

Paul Glen sai ärevaks ja urises vihaselt:

„Võtaks tont! Mis nad meist õieti tahavad? Jennifer, ütlege neile kõrilõikajatele ometi, et nad tee meile lahti hoiavad!“

Ja Bevis, ümmargune, heatahtlik ja tasa-kaalukas, „ütles seda neile“ soravas portugali keeles; sedasama tegi Jennifer, kuid tagajärjetult.

Võitlus kestis, neid lükati kui palle siiasinna ja nad ei pääsnud kuhugi.

Nagu kari vabastatud pärdikuid ringleksid tõmmud kehad kohvrite ümber ja kiskusid nad üksteise käte vahelt, ise sellejuures hirmsasti kisades.

Lilias Seyler, paenduv ja sale kui kass, ütles pooleldi vihaselt, pooleldi naerdes:

„Mis mõte on siin sõnadel! Oodake ometi, kuni tervelt jõuame laevale, Paul!“

„Aga ärge kaotage silmist raha!“ hoiatas Jennifer Daun oma sõpru.

Lükatuna inimkerast, olid nad pikkamisi edasi jõudnud suure laeva suunas, mille toppurjesid nad nägid taeva all.

Alludes lasksid nad endid edasi lükata, aga kui piirajad muutsid suuna ja neid katsusid ühe suure kaubaauriku poole suruda, hakkas Paul vastu.

„Mitte sinna! — siia!“ möirgas ta. „Paganane keel! Bevis, kuidas öeldakse portugali keeles „kunneri juurde!“

Bevis pani käed suu ette torru ja kisen-das kõike jõudu koondades üle peade. Kuid keegi ei kuulunud ta käsku.

Segadus valdas reisijaid, kui neil ei õnnestunud rahvahulgast vabaneda.

Kuid Bevis ei kaotanud pead. Seda ma-
nöövrit ta tundis.

„Paul, need narakad ihkavad meie raha,
sellepärast on nad meid oma vahele võt-
nud, et paremini saada meie lähedale,“
hüüdis Bevis Paulile. „Aga selle soolame
neile sisse!“

Tema tugev käsi tegi haarangu ja üks
dago, kes katsus kõigest väest rahakasti
oma võimusesse saada, kukkus korisedes.

See oli võitlusekuulutus. Lähemal sekun-
dil koondus rahvahulk ähvardavalt ja vee-
res kui laavajõgi reisijatele vastu.

Lühikese mõtisklemise järele panid Paul
ja Bevis pakid käest maha ja hakkasid
vastupanijaid rusikatega taguma. Hoobid
olid head. Siis kiskus Paul oma sõbra
kohvri oma kätte ja jagas sellega hoobi
hoobi järele lähenejatele, kuna Bevis oma
rusikatega tema seljatagust kaitses. Nende
taga järgnesid neile Jennifer ja Lili-
as, mõlemad südilt varjudega eneste ümber
pekstes.

Kui mõned dagod kisendades olid kadu-
nud pimedusse, teised aga ei mõtelnudki
veel lahkuda, hüüdis Paul:

„Brovningid kätte! Teisiti me nende
käest ei pääse!“

„Veel mitte,“ ägas Bevis. „Siis vangis-
tatakse meid ja see oleks neile narakaille
sobiv.“

Ta langetas käed ja üks tõmmu mees
lendas toredas kaares tagasi.

„Taevas ja põrgu!“ sosistas ta. „Nüüd
on aeg. Need reod on juba pussid kätte
võtnud. Revolvrid kätte!“

Pikad, kõverad pussid löid pimedas äh-
vardavalt läikima.

„Varju otsida!“ käskis Bevis. „Või me
oleme kadunud! Sinna kottide taha!“

„Aga me ei tohi raha siia jätta!“ hüüdis
Jennifer.

„Kas tahate ennast lasta tappa?“ Bevis
kummardas kähku — oli oma kohal näinud
pussi välkuvat — tõmbas revolvri ja laskis.
Kiljatus kinnitas, et ta oli tabanud. Tõm-
munahaliste suust tõusis vali kisa ja nad
hakkasid temale kallale tungima . . .

Kuid äkki pöördusid nad vastu uuele
vaenlasele. Pimedast kerkis esile hiigla-
siluett. Nagu koodid kähvasid kaks käsi-
vart karja pähe, kõiki maha virutades, kes
tal tee peal ees seisid — nii tegi enesele
keegi hiiglane vaba tee hädasolijate eu-
rooplaste juurde.

Ehmatusehüüe jooksis jõugust läbi.

„Oh, diabo . . . , oh, diabo Martino!“
Metsikult põgenedes püüdis jõuk pääseda,

ainult peotäis kangekaelsemaid seisis veel
kohvrite ümber ja ei tahtnud põgeneda.
See oli nagu väljakutse.

„Kohvris on raha!“ hüüdis Bevis tundu-
matule. „Kaitske seda nende narakate
eest!“

Hiiglane astus kartmatult dagode poole.
Seal välgatas puss — aga juba vuhises
hiiglase rusikas ründajale pähe. Puss vu-
rises õhus ja hiiglase rusikad niitsid kõik
maha.

Kaks, kolm, neli, viis keha lamas maas,
teised põgenesid kabuhirmus ja aitaja tuli
reisijate juurde tagasi.

Need silmitsesid teda tänuhulka.

Tema käre, nurgeline nägu, „mis vististi
mõne osavusega käe peitlitöö,“ nagu hiljem
Glen pilkavalt otsustas, laia lõualuuga ja
kitsa suuga, oli inglastele pöördunud, kuid ta
heledad, suured silmad silmitsesid neid
sõprusega, isegi teatud vaenulikkusega, mär-
gates võõraste toredaid riideid ja ilma-
mehelikke kombeid.

Hiiglase jalg pörkas pakkidele, mida ta
oli kaitsnud.

„On neis raha?“ küsis ta lühidalt, kuid
häälega, mille kultuur kõrvu torkas.

„Jah, kuldsterlingites,“ seletas Bevis.
„Teie tulite tõesti õigel hetkel ja ma ei
tea, kuidas teid peame tänama.“

Tundmatu noogutas pead.

„Siis ma taipan, miks dagod neid nii
väga ihkavad. Meeletu mõte siia tulla kahe
kullakastiga,“ pomises ta.

„Tahtsime minna laevale, mis meid siin
ootab,“ vastas Jennifer järsult.

„Millisele laevale?“

„Evelyn Hopele.“

„Võtaks tont!“ tuli võõra suust, kes neid
silmitses. „Siis olete ju minu reisijad.“

„Kena lugu!“

2.

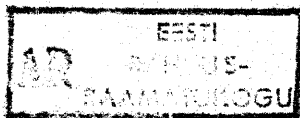
K u i C i p r i a n o n a e r a t a b .

Järgnes piinlik vaikus.

Bevis Probyn, kes kõnelejat uurivail sil-
mil vahtis, tundis kergelt meelehärma. See
oli alles väljavaads, selle hõõveldamata
inimese seltsis, kes oma meelepaha nii ava-
meelselt ilmutas, ühes laevalael viibida.

Jennifer Dauni kitsas nägu oli jäise tõr-
jega kõrgele kerkinud. Veel ükski mees ei
olnud tema juuresolekul julenud sellist
toonit tarvitada.

Paul Glen, tundlik eriti seal, kus jutt
oli Jenniferist, peitis laisa kehaseisu varju
oma valmisoleku võõrale lähema ebavii-
sakuse puhul kõri kallale kargama.

Ainult Liliase võitlusvalmis iseloom tundis sellest pinguldatud olukorrast lõbu

„Siis te olete kapten Sondes?“ küsis Jennifer külmalt.

„Jah, olen Martin Sondes,“ noogutas see.

„Oo, diabo Martino — Martin Kurat!“ sosistas Liliase oma ette.

„Mina olen Jennifer Daun.“

„Seda ma arvasin,“ vastas Sondes kuilt. „Teie olete minu laeva rentinud.“ Ta silmakulmud tõmbusid kokku. „Ma ei teadnud, et minu agent selline puupea . . .“

„Teie, küll ma teile . . .!“ Paul Glen vaatas vihasele rääkijale, kuid Bevis katkestas ta kõne küsimusega :

„Mispärast on teie agent puupea?“

„Sellepärast, et ta teatas, et mind vajate tähtsa asja jaoks, mis vajab julgust, kuid? . . .“ Alahindavalt kehtitas ta õlgu.

„Ja teie kahtlete selles, arvate seda liialduseks?“ küsis Jennifer ärritatult.

Sondes peatas oma pilgu tema õrnal näol ja silmitses arvustavalt tema esimeseklassi riietuse laitmatut lõiget.

„Kuidas võin ma teisiti?“ kaitses ta end lühidalt.

Vihane tuli loitis Jenniferi ilusais silmis.

„Sellegipärast kinnitan, et meie ülesanne väga hädaohtlik on! Muide oleme meiegi teie agendist pettunud.“

„Mispärast?“

„Ta ütles, et leiame eest täisgentlemani.“

Kapten kehtitas õlgu. Siis ristles ta pilk neiu pilguga.

„Romantlik idee tema poolt — viisakust siin ei tunta.“

„Küll aga halbu kombeid!“ hüüdis Paul keedes. „Neid võite aga ainult oma madruste vastu tarvitada, mitte meie vastu.“

Pikkamisi pööras Martin Sondes rääkija poole.

„Kas norite tülid?“ küsis ta. „Olen igal ajal valmis teiega asju õiendama. Kuid . . . mis amet on teil selles galaseltskonnas?“

„Teie häbemata . . .“

„Paul!“ kiljatas Jennifer, tulipead rahule manitsedes.

Rahustades segas Bevis end jutu vahele.

„Kapten Sondes, teie käitumine on arusaamatu. Nähtavasti olete meie siinoleku pärast pahane.“

„Muidugi — ja mitte põhjuseti!“ möönis kõnetatu kohe. „Minule teatas mu agent, et minu laeva vajatakse kardetavaks sõiduks, mida mina pean juhtima. Ta hoiatas mind aga ühtlasi selle ettevõtte eest. Mina, kes ma sellisteks sõitudeks alati valmis olen, võtsin ettepaneku vastu ja — olen nüüd

pettunud. Sellest tulebki minu meelehärm.“

„Nähtavasti kahetsete, et meid hädast päästsite?“

„Millised mõistlikud inimesed paradeerivad siis kahe kullaga täidetud kastiga siin dagode maal, kes iga raha otsekohe nuusutavad?“

„Kui meil aga sundivaid põhjusi on seda suurt rahasummat isiklikult kaasas vedada ja seda mitte panka panna?“

Sondes silmitses meest hämmastudes.

„See oleks vabandus,“ tunnistas ta. „Aga siis ei lausu inimesed, kes sellise ettevõtte täit vastutust tunnevad, sellest ka sõnagi.“

„Vististi, kui see nende võimuses seisaks,“ kaitses ennast Bevis ja naeratas. „Ei olnud see vististi mitte meie süü, et sellest hakati rääkima.“

„Nüüd ei saa seda aga enam olematuks teha. Kuidas said dagod teie rahast haisu ninna?“ eksamineeris Martin edasi.

„Igatahes laevaomaniku läbi, kes meid siia tõi, kuigi me talle olime annud suure vaikimiseraha.“

„Muidugi. Pascobas ei riskeeri oma paksu nahka muidu.“ Sondes noogutas. „Temap see siis oligi, kes jutu levitas. Hm.“

„Jah, see laeva meeskond andis selle siis veel teada dagodele. Teisiti on võimatu seletada nende suurt muret kastide suhtes.“

„Ja Pascobas ise ei tunginud teile kallale?“

„Katsus seda, kuid tal ei õnnestunud meid lõksu meelitada. Ta tahtis nimelt väljaspool sadamat randuda, kuna sadamas see olla hädaohtlikum, nagu ta ütles.“

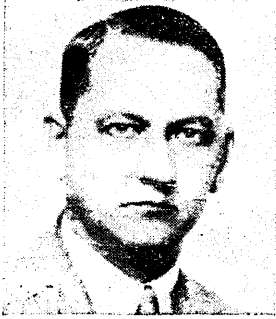
„Seega tahtis ta teid meelitada dshunglisse, kus ta teist kergesti oleks jagu saanud,“ ütles Sondes. „Ja kust see tuli, etta teie lõpuks siia tõi?“

„Paul — Paul Glen siin — võttis revolveri ja hoidis selle mehe otsaesisel.“

„Tubli, Paul Glen,“ kiitis kapten noort meest silmitsedes, kelle otsaesine meelepahast punaseks muutus.

Kuidas tohtis see mees temaga kui poisikesega käituda? Kuid Martin Sondese mõtted olid juba mujal. Ta silmad käisid üle reisijate ja nende pakkide.

„Pagana lugu,“ pomises ta ja pööras mõne kaugemal seisva mehe poole, kellele ta kahtlemata tahtis mõnda käsku anda. Aga ta suu, mis juba oli avanenud, läks jälle kinni. Sondes vaatas ühele suurele, saledale mehele, kes nähtavasti elavalt jutles. Siis naeris ta karedalt.

Oskar Kask,
Pärnu linnapea, riigikogu
liige.

Herman Raid,
vallasekretär Uue-Vändras.
55 a. vane.

Anton Uesson,
Tallinna linnapea.

Jüri Uluots,
Tartu ülikooli professor.

Meie lugejatele.

Kaugelt suuremal määral kui seni hakkame avaldama „Romaan'is“ meie avaliku elu tegelaste ja ka iga teise lugupeetud kodaniku pilte nende tähtsamate päevade, 50, 60, 70, sünnipäeva, hõbe- ja kuldpulmapäeva, surma jne. puhul.

Esimeses järjekorras tahame tutvustada laiale rahvahulgale meie avaliku elu tegelasi. Ajalehtede, kõneluste jne. kaudu tunneme meie paljude riigi-, omavalitsuse, poliitika-, kooli-, majanduse- ja teiste avaliku elu tegelaste ja ka horilikkude lugupeetud kodanikkude nimesid. Heameelega tahaks vist igaüks meist näha isikut, kellele kuulub see tuntud-kuuldud nimi.

Tänasest päevast hakkab ilmuma „Romaanis“ „Eesti avalikkude tegelaste kalender“ sünnipäeva järjekorras, mille koostanud H. Haljaspõld koguteose „Eesti avalikud tegelased“ põhjal, koos piltidega. Pilte avaldame sellel määral, kuidas on meil võimalik olnud neid saada avaldamiseks.

Iga kuu algul ilmuvast numbrist ilmuvad nende pildid, kelle sünnipäev on 1.–15. kuupäeva vahel, kuna kuu keskpaigas ilmuvad nende pildid, kes on sündinud 16.–31. kuupäeva vahel.

Palume meie lugejaid meid selles ettevõttes lahkesti toetada ja saata meile aegsasti avaldamiseks kõigi avaliku elu tegelaste pilte. Samuti palume saata meile ka teiste lugupeetud kodanikkude pilte nende tähtsamate päevade puhul ühes lühikeste elulooliste andmetega, mille eest ütleme juba ette kõigile parimat tänu.

„Romaani“ toimetus.

Tuudur Vettik,
helikunstinik-õpetaja.

August Gailit,
kirjanik, „Vanemuise teatri“
direktor.

Henrik Visnapuu,
kirjanik.

Hans Kubu,
kirikuõpetaja Tallinnas.

Helmi Einer,
„Estonia“ teatrist.

Gustav Jonson,
ratsaväe kindral-majoor.

Ado Kõögardal,
kirikuõpetaja Keilas.

Heinrich Narusk,
õpetaja Väimelas.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

1. jaanuar:

- 1886 Anna Allteis-Heisler, näitlejanna.
- 1896 Johannes Kallman, advokat Tallinnas.
- 1889 August Kohver, omavalitsustegelane Võrus.
- 1898 Jakob Loosalu, ajakirjanik ja poliitika-tegelane.
- 1905 Elabet Oja, õpetaja Ilmatsalus.
- 1884 Konstantin Šišerbakoff, maalikunstnik.
- 1864 Adeline Tannbaum, õpetaja Tartus.
- 1865 Gustav Wulff (G. Öis), kirjanik Otepääs.

2. jaanuar:

- 1891 Helmi Einer, ooperilauljanna.
- 1888 Theodor Koik, koolitegelane Viljandis.
- 1888 Gustav Lindvest, õpetaja Kosel.
- 1890 Hain Maripuu, ametnik Pihlas.
- 1879 Johann Melis, ülempreester Valgas.
- 1891 Jaan Mets, agronoom Jõgeval.
- 1873 Peeter Penna, muusikaõpetaja ja vaba-kunstnik.
- 1880 Anton Seemann, põllumees Palmes.
- 1880 Olaf Sild, ajaloolise usuteaduse professor.
- 1890 Henrik Viisnapuu, kirjanik.

3. jaanuar:

- 1870 Karl Ipsberg, insener ja poliitikategelane.
- 1882 Jaan Laam, raamatupidaja Vändras.
- 1899 Johannes Mantof, ametnik Vihterpalus.
- 1878 Hermann Raid, ametnik Uue-Vändras.

4. jaanuar:

- 1892 Heinrich Laretei, riigiametnik Tallinnas.
- 1874 Martin Määr, piimandustegelane Tallinnas.
- 1897 Heinrich Narusk, õpetaja Väimelas.
- 1896 Arnold Susi, advokat Tallinnas.
- 1898 Tuudur Vettik, helikunstnik-õpetaja.

5. jaanuar:

- 1855 Jaan Arak, õpetaja Sindis.
- 1901 Edgar Kigaste, majandusteadl. Tallinnas.
- 1892 Hans Kubu, kirikuõpetaja Tallinnas.
- 1863 Timotheos Kuusik, õpetaja Tallinnas.
- 1885 Paul Randfeldt, ametnik Pärnus.
- 1885 Bernhard Rosfeld, majandus- ja ühis-tegelane.
- 1884 Arthur Thom, riigiametnik Vilsandis.

6. jaanuar:

- 1867 Mart Bergert, põllumees Lelles.
- 1866 Hans Habermann, põllumees Vaiknas.
- 1894 Aleksander Ibrus, käsitöölise New-Yorgis.
- 1884 Mart Kiirats, (Mats Mõtslane), kirjanik
- 1892 Ants Murakin, kunstnik-õpetaja Viljandis.
- 1887 Dionyssi Orgussaar, õpetaja-koorijuht.
- 1874 Ludvig Oskar, maalikunstnik.
- 1880 Daniel Riitsand, põllumees Rāpinas.
- 1864 Hendrik Sakson, põllumees Meeksis.
- 1886 Mait Sõerde, kaupmees Tallinnas.
- 1882 Jaan Uustalu, ametnik Tallinnas.

August Pulst, kunstnik
ja muuseumitegelane.

Oskar Luts,
kirjanik.

Dionyssi Orgussar,
õp.-koorijuht.

Karl Ipsberg,
insener ja poliitikategelane.

„Jah,“ ütles ta, „mida enam ruttame, seda parem.“

Ta näitas mõnele mehele.

Kuid Jennifer, jahe ja ilus, kui solvatud printsess, astus vahele.

„Silmapilk, kapten Sondes,“ ütles ta „Kui teie need mehed kutsute meie pakke viima, siis võtke oma käsk tagasi ja jätke mehed sinna, kus nad on. Meie ei lähe teie laevale!“

Sondes pööras tema poole ja kerge tuk-satus mängis ta suu ümber.

„Kardan, et teil teist valikut ei ole, miss Daun, vaid te peate oma pakid minu juurde tooma,“ ütles ta.

„See olgu meie mure. Bevis, ütlege mees-tele, et nad meie pakke ei pea puutama,“ pööras ta oma reisikaaslase poole.

„Kas tahate siis oma pakid jätta neile, kes teile ennist kallale kippusid?“ küsis Sondes pilkavalt.

„Vististi leidub Saluces ometi ka veel ausaid inimesi.“

„Võimalik. Aga need kaks-kullakasti esi-tavad siinsetele aususemõtetele vististi liig suured nõudmised,“ vastas kapten lühidalt.

„Eks me seda proovi,“ ütles Jennifer kõrgilt.

„Ja kuhn kavatsete nüüd minna?“ uuris Sondes edasi.

„Küll leidub hotelle.“

„Minu armas Jennifer,“ segas Bevis, kes seda kohta tundis, „ega's te ometi tõsiselt ei kavatse hotelli minna?“

„Mina ei karda,“ jonnis noor daam isekalt.

„Hommiuks on teie kõri läbi lõigatud,“ ütles Sondes rahulikult, ja mitte sõnad ei olnud need, mis mõjusid, vaid rahu, millega see öeldi.

Jennifer kiljatas ja kaotas oma kõrguse.

Martin Sondes, kare ja hõõveldamata, näis õieti olevat mõistatanud, millise tak-tikaga ta selle kõvapeaga, hellitatud olendi võis mõistlikuks teha.

„Sellised katsed mind hirmutada . . .“ hüüdis Jennifer ehmunult.

„ . . . on täitsa õigel kohal,“ täiendas kapten lühidalt. „Teie peate mind hõõvel-damata meheks; kuigi mu sõnad polnud valitud, ometi rääkisin ma tõtt, miss Daun. Teie viibite hädaohtlikus kohas ja ma võin teile vaid teie oma kasu pärast soovitada, et tuleksite minu laeva katuse alla varju.“

„Teie olete tee mulle sinna kinni pan-nud,“ pahandas Jennifer, aga trotsivus oli ta häälest kadunud.

Martin Sondes silmitses teda pool minu-tit, enne kui vastas:

„Kahetsen, miss Daun, et teie ülesannet olen alahinnanud. See peab olema väga tähtis, kui ta suutis teid, hellitatud preilit, teie kodust siia karedasse kohta tuua.“

Lilias Seyler naeratas. Imelik jämesuu, toores ja ometi nii paendlik, mõtles ta.

Jennifer tundis sedasama, kuid vaikis ja Martin jätkas:

„Kui maale jääte, ahvardab teid häda-oht. Kuidas tahate ennast kaitsta? Teie olete maailmast ära lõigatud, sest posti-paat enne kolme nädalat tagasi ei tule. Seni olete juba ammu paljaks riisunud. tapetud ja maetud. See võib kõlada liialdusena, aga uskuge mind, mina räägin tõtt. Sest ma tunnen siinset maad.“

„Leidub veel teisigi laevu,“ jonnis Jen-nifer edasi.

„Muidugi.“ Nüüd lehvits selgestinähtav naeratus Sondese suu ümber ja nii Lilias kui Jennifer pidid tunnistama, et see oli ilus suu, mis seal muigas. „Teie leiaste teis-ed laevad ja teised kaptenid, kes vististi on ka minust armastuseväärsemad. Need mehed röövivad teie siis kõigele viisaku-sele vaatamata paljaks ja heidavad teie keha kaladele söödaks — kõik tarviliku viisakusega — ja teil ei saa oleme põhjust kaebusetõstmiseks. See on siin tüübiline. et siin ka kõige salakavalam ja urjatum mõrv sünnib hispaania grandidele omase ja tarviliku viisakusega.“ Ta peatas ja sil-mitses reisijaid jahedal pilgul. „Minul ei ole elukombeid, nagu näete, ometi, kas võtate kapteni ta seltskondliste omaduste või muu pärast oma teenistusse? Vististi ei otsinud teie Martin Sondes selleks, et temalt kuuleksite viisakaid sõnu. Teil on minu jaoks tööd, mis võib rappa minna — sellega olen harjunud ja tahan teie asja ilusasti läbi viia!“

Sondes oli rääkinud rahulikult, ennast kiitnata. Nad olid kohanud ausa, tähele-panuvääriva iseloomuga, arvas Bevis.

Jennifer aga püüdis kõigi abinõudega sarnasest arusaamisest hoiduda. Ise otse-kohe ja avameelne, tunnustas ta muidu neid omadusi teiste juures, ainult . . . kui kõik see, mis see jämesuu ütles, ei — oleks olnud nii vastumeelselt otseko-hene!“

„Aga teie ei tunne ju isegi sellest väga suurt rõõmu, et tuleme teie laevale,“ vaid-les ta nähtavasti sellepärast, et kergem oleks taganeda.

Sondes märkas seda manöövrit ja uuesti muigas ta ennast vabandades.

„Kaptenil ei ole isiklikke tundeid. Ko-

Joh. Kallmann,
advokat Tallinnas.

Axel E. Nippak,
Inglise-Eesti kultuur-
üh. asut.* 10. 1. 1905.

Juhan Aumann,
koolijuhataja Nõm-
mel.

Harald Tammer,
ajakirjanik, sport-
lane.

Jaan Uustalu,
Tall. peatelegr.-kon-
tori ülema abi.

7. jaanuar :

- 1898 Oskar Kask, omavalitsus- ja poliitika-tegelane Pärnus.
- 1891 August Lepik, agronoom Tallinnas.
- 1887 Oskar Luts, kirjanik.
- 1884 Mihkel Pill, loodusieadlane Jõgeval.
- 1875 Anna Mathilde Prants, kirjanik.
- 1886 Julius Sarei, käsitööline New-Jersey's.
- 1875 Jaan Ürike, põllumees Vigalas.

8. jaanuar :

- 1880 Gustav Jonson, kindral-major.
- 1882 Joann Kadarik, õpetaja Laimjalas.
- 1884 Martin Karlsbach, põllumees Tõstamaal.

9. jaanuar :

- 1891 August Gailit, kirjanik.
- 1860 Anna Hansschmidt, seltsitegelane Laiksaares.
- 1883 Peeter Kann, riigikohtunik.
- 1891 Ado Kõõgardal, kirikuõpetaja Keilas.
- 1866 Maria Obermann, seltsitegelane Pärnus.
- 1887 Hugo Reiman, ametnik-statistik Tallinnas.
- 1899 Harald Tammer, ajakirjanik-sportlane.
- 1889 Peeter Treumuth, õpetaja Vana-Antslas.
- 1869 Karl Vilhelmson, Prantsuse litseumi direktor.

10. jaanuar :

- 1900 Richard Janno, kirjanik-ajakirjanik.
- 1877 Karl Kivi, raamatukaupmees Antslas.
- 1876 Gustav Nurm, õpetaja Kogulas.
- 1894 Andres Rõuk, õpetaja Aegviidus.
- 1889 Elisabet Tuudelep, õpetaja Tännassimal.

11. jaanuar :

- 1900 Natalie Mey, kunsinik.

1851 Jüri Riemann, vana seltsitegelane Tallinnas.

1866 Evald Steinberg, õpetaja-seltsitegelane Tartus.

1875 Jaan Tamm, muusikategelane Tallinnas.

1896 Paul Triik, kaitseväelane Narvas.

12. jaanuar :

- 1871 Jaan Kirsipuu, koolitegelane Tartus.
- 1901 Maria Kull, õpetaja Tõrvas.
- 1879 Jüri Kuulmata, kaupmees Ambblas.
- 1884 Christian Leilop, meesandustegelane Kahkvas.
- 1854 Karl-August Leopas, ärkamisajategelane.
- 1860 Aleksander Läte, helilooja.
- 1879 Anton Uesson, Tallinna linnapea.

13. jaanuar :

- 1881 Aline Aule, seltskonnategelane Tallinnas.
- 1884 Juhan Auman, õpetaja Nõmmel.
- 1899 Juhan Jaik, ajakirjanik-kirjanik.
- 1891 Heinrich Kiiver, omavalitsustegelane Rakveres.
- 1868 Peeter Koemets, põllumees Vana-Antslas.
- 1895 Kristine Mark, kunstnik.
- 1869 Johan Michelson, kaupmees Tartus.
- 1890 Jüri Uluots, Eestimaa õiguse ajaloo prof.

14. jaanuar :

- 1888 August Küttis, põllumees Auvere-Joalas.
- 1876 Paul Meil, põllumees Vana-Suislepas.
- 1889 August Pulst, kunstnik, muuseumitegelane.
- 1888 Peeter Rängel, äritegelane Viljandis.

15. jaanuar :

- 1889 Karl Unt, ühistegelane Tallinnas.
- 1877 Jaan Vaga, õpetaja Nõmmel.

Johann Melts,
ülempreester Valgas.

Aline Aule,
seltskonnategelane Tall-s.

Marie Obermann,
seltskonnategelane Pärnus.

Jakob Loosalu,
ajakirjanik, riigikogu liige.

Peeter Penna,
muusikaõp. ja vaba-
kunstnik. Narvas, 60. a.
vana.

Heinrich Laretei,
osakonna direktor vä-
lisministeeriumis, end.
saadik.

Aleksander Läte, helilooja.

hustub ta tööd tegema, siis teeb ta seda ilma vähemagi ennevõetud otsusega.

„Kas olite siis sellepärast pahane, et meid pidite selle jõugu eest kaitsma?“

„Ei. Minu harilik viison oma raassi inimesi dagode rünnaku vastu kaitssta.“

Jennifer tegi kerge shesti.

„Teie ei usu mind?“ Sondes vaatas meestejõugule, kelle keskel suur mees ikka veel jutles. „Näete seal seda meest, miss Daun?“ sosistas ta. „See on Cipriano Bravo, siinse ümbruse õudseim ja osavaim kõri-
lõikaja. Tal on vististi juba teie rahast hais ninas ja varitseb hetki, mil ta selle võib saada omale ja teid pussiga läbi pista.“

Vaikides vaatasid neli inglasi seda lõuna-
maalast, kes Sondesi teravat pilku tundes oma silmad nende poole pööras. Mehe ilu üllatas. Tal oli kitsas, laitmata nägu eba-
loomuliku õrnusega, mis võrdus munga näole, mille vaimulikud harjumused olid peenendanud ja õilistanud.

Kui Bravo neid oli üksisilmi vahtinud, pöördusid ta pilgud jälle Martin Sondesile. Siis löid ta silmad pilkavalt läikima ja viisakalt võttis ta oma õlgkübara peast ning teretas teda naeratades, enne kui lah-
kus.

Õud valdas reisijad. See naeratus oli mehe näo hoobilt muutnud; selle eest oli nagu näokate langenud ja temaga ühes kõik õilsus. See nägu näitas nüüd tige-
da kuradi nägu.

„Kui Cipriano naeratab, siis vaata ette!“ see on siin maal vanasõnaks saanud“, üt-
leb Martin Sondes kõlavalt. „See tähen-

dab umbes niipalju: Hoiatavalt alati laske-
valmilt käes!“ Noh, ma arvan, aeg on
minna laevale!“

3.

Uued muljed.

„Evelyn Hope“ oli peen, hele laev, mille kehasse oli ehitatud kangejõuline masin, mis nüüd usaldustäratavalt mürises. Hulk tõmmu rahvast, mõned inglased ja ameeriklased liikusid laeva lael. Neli reisijat olid Lõuna-Ameerikat nüüd juba küllalt tundma õppinud ja rõõmustasid, et kord jälle omamaalasi kohtasid.

Keegi pikk madrus läbenes Sondesile.

„Räägitakse, et meie laevale tuuakse kaks kastitait kuld, kapten,“ teatas ta. „On see tõsi?“

„On. Kuld on juba luku taga, kuid sellegipärast on hea, Lincoln, et oma mehi silmas peame. Pascobas ja Cipriano luuravad meid juba nagu raisakullid.“

„Miks ei sõida me siis juba teele, kapten?“ küsis Paul Glen.

„Ilm pole veel sobiv,“ Martin Sondesi teravad silmad vaatasid üles taevasse ja üle veepinna. „Aga meie ei jää minutitki kauem sadamasse kui see tingimata vajalik on.“

Reisijad olid üllatatud oma kabiinidest. Nad olid arvanud, et leiavad eest kitsad pahasti mööblistatud kajutid, ja nentisid nüüd rahuldusega, et neile määratud ruumid olid väga maitsekalt sisustatud jaruumikad.

(Järgneb.)

Küünlatuli.

Rootsi kirjanik **Selma Lagerlöf.**

1

I.

Palju, palju aastate eest, kui Florentsi linn alles lühikese aja eest oli saanud vabariigiks, elas seal mees, kelle nimi oli Raniero di Ranieri. Ta oli relvasepa poeg ja oli oma isa ameti õppinud, kuid ei teinud seda tööd heameelega.

See Raniero oli väga tugev mees. Temast kõneldi, et ta rasket, raudset relvastust sama kergelt kannab nagu teine siidisärki. Ta oli veel noor mees, kuid oli juba palju jõu proove näidanud. Kord oli ta majas, kus tõsteti vilja pöningule. Kuid üleval oli juba liig palju vilja ja kuna Raniero majas oli, murdus üks laepalkidest ja kogu lagi pidi sisse langema. Siis tõttasid kõik peale Raniero minema. See oli käevarred üles tõstnud ja lage vastu surunud, kuni inimesed tõid palke ja latte, et seda toetada.

Ranierist kõneldi veel, et ta olla kõige vapram mees, kes ialgi Florentsis elanud, ja et ta ialgi ei väsivat võitluses. Niipea kui ta (änavalt mingisugust kära kuulis, ruttas ta töökojast välja, lootes, et on tõusnud kakelus, millest võiks osa võtta. Ta võitles heameelega nii lihtsate inimestega kui ka rüütlitega. Ta tormas nagu hullumeelne võitlusse, ilma et oleks lugenud vastaseid.

Florents polnud sel ajal mitte iseäranis vägev. Elanikkudeks olid peaaegjalikult villaketrajad ja kangrud ja need ei soovinud muud, kui et võiks rahus oma tööd teha. Leidus küll tublid mehi, kuid need polnud võitlushimulised, vaid pidasid auasjaks, et nende linnas valitses parem kord kui mujal. Raniero kaebas tihti selle üle, et ta polnud sündinud maal, kus valitses kuningas, kes kogus enese ümber tublid mehi, ja ütles, et ta niisugusel puhul au ja tiitli oleks võitnud.

Raniero olek oli hooplev ja valju, julm loomade vastu, vali naise

vastu; temaga polnud hea elada. Ta oleks olnud ilus mees, kui ta näol poleks olnud sügavaid arme, mis ta inetuks tegid. Ta otsustas kiirelt ja tegutses suureviisiliselt, kuigi tihti vägivaldselt.

Raniero oli abielus Francesca'ga, kes oli Jacopo degli Uberti, targa ja vägeva mehe, tütar. Jacopo polnud just heameelega tütre sarnasele riukukele andnud kui oli Raniero, vaid oli abielule nii kaua kui võimalik vastu seisnud. Kuid Francesca oli teda järele andma sundinud, öeldes, et ta ialgi ei abiellu teisega. Kui Jacopo lõpuks nõusoleku andis, ütles ta Ranierole: „Arvan, et mul on küllalt kogemusi, et teada, et mehed nagu sina naise armastuse kergemini võidavad kui alles hoiavad, ja sellepärast tahan sult lubadust võtta: Kui mu tütrele on sinu juures nii raske elu, et ta tahab minu juure tagasi pöörduda, siis ei tohi sa teda selles takistada.“ Francesca ütles, et olla asjatu Ranierolt sarnast lubadust võtta, sest ta armastavat Ranierot nii väga, et midagi neid lahutada ei võivat. Kuid Raniero andis siiski lubaduse. „Sa võid kindel olla, Jacopo,“ ütles ta, „et ma ei katsu naist kinni pidada, kes minu juurest tahab põgeneda.“

Teelahkmei.

Pildistanud H. Pielmann, Berlinis, Voigtländer Collineariga.

Francisca kolis nüüd Raniero juure ja kõik oli hea nende vahel. Kui nad olid paar nädalat abielus olnud, tuli Ranierol mõttesse end harjutada märki laskmises. Ta lasi paar päeva tahvlile, mis rippus müüri. Ta sai varsti osavaks ja tabas igakord musta sisse. Lõpuks tahtis takatsuda raskema sihi pihta lasta. Ta vaatas kohase eseme järele ringi, ei leidnud aga muud kui linnukese, kes istus puuris õuevärava kohal. Lind kuulus Francescale ja see armastas teda väga, kuid Raniero saatis siiski sulase käsuga, et ta avaks puuri, ja lasi siis linnu maha, kui see õhku tõusis.

See näis talle hea pauk ja ta hooples sellega igatühe ees, kes aga kuulda tahtis.

Kui Francesca kuulis, et Raniero ta linnu surnuks on lasknud, kahvatas ta ja vaatas talle suuril silmil otsa. Ta imestas, et Raniero oli midagi teha suutnud, mis talle valu sünnitas. Kuid ta andis Ranierole kohe andeks ja armastas teda endiselt.

Jälle läks tükk aega kõik hästi.

Raniero äi Jacopo oli linakangur. Tal oli suur töökoda, kus palju tegemist oli. Raniero arvas leidnud olevat, et Jacopo töökojas lina sisse kanepit segati, ja ei pidanud seda enesele, vaid kõneles sellest siin ja seal linnas. Lõpuks jõudis see jutt ka Jacopo kõrvu ja ta katsus sellele kohe lõpu teha. Ta lasi mitmel teisel linakangurul lõngad ja kangad järele vaadata ja need leidsid, et kõik oli kõige peenem lina. Ainult ühes pakis, mis pidi väljaspool Florentsi linna müügile minema, leidsid nad veidi kanepit lina sees. Siis ütles Jacopo, et pettus tema teadmata ja tahtmata mõne selli poolt toime on pandud. Kuid ta nägi isegi, et tal on raske inimesi uskuma panna. Teda oli alati väga ausaks peetud ja talle tundus raske, et ta au oli määritud.

Raniero aga hooples, et selle pettuse avalikuks oli teinud ega hoolinud, et ka Francesca seda kuulis.

Francesca tundis suurt muret ja ühtlasi suurt imetust nagu tookord, kui Raniero linnu surnuks lasi. Kuna ta selle peale mõtles, näis talle äkki nagu näeks ta oma armastust enese ees ja see oli nagu suur tükk säravat kuld kangast. Ta võis näha, kui suur oli see armastus ja kui särav. Kuid ühest nurgast oli tükike ära lõigatud, nii et ta polnud enam nii suur ja uhke kui algul.

Kuid veel oli ta nii vähe vigastamatu, et Francesca mõtles: „Ta kestab nii kaua kui elan. Ta on nii suur, et ta iialgi ei lõpe.“

Jälle kadus tükk aega, kus Francesca ja Raniero olid nii õnnelikud kui algul.

Francescal oli vend, kelle nimi oli Taddeo. See oli olnud ärireisil Veneetsias ja oli sealt ostnud riided sametist ja siidist. Kui ta koju tuli, käis ta ringi ja uhkustas nendega, kuid Florentsis polnud moeks uhkelt riietuda, nii et neid palju oli, kes selle üle naersid.

Ühel öösel olid Taddeo ja Raniero veinikeldris. Taddeol oli roheline mantel sooblivoodriga, ja violeti vammus, Raniero meelitas teda nii palju veini jooma, et ta magama jäi; siis võttis ta tema mantli ja riputas selle hirmutise ümber, mis seisis kapsapeenral.

Kui Francesca seda kuulis, pahandas ta uuesti Raniero üle. Ja ühtlasi nägi ta suurt tükki kuldriiet enese ees, mis oli ta armastus, ja arvas nägevat, et see väiksemaks muutus, sest et Raniero tüki tüki järele maha löikas.

Selle järele oli nende vahekorrald hea, kuid Francesca polnud nii õnnelik kui enne, sest ta ootas alati, et Raniero teeb teo, mis saadab ta armastusele kahju.

Seda polnudki vaja kaua oodata, sest Raniero ei võinud kaua rahulik olla. Ta tahtis, et inimesed ikka tast kõneleks ja ta julgust ja kartmatust kiidaks.

Toomkirikus, mis seisis tookord Florentsis ja mis oli palju väiksem kui praegune, rippus kõrgel tornis suur, raske kilp, sell oli üks Francesca esiisadast sinna riputatud. See olnud kõige raskem kilp, mida mees Florentsis kanda suutis, ja kogu Ubertide suguvõsa oli uhke selle üle, et üks neist torni oli roninud ja selle sinna riputatud.

Kuid nüüd ronis Raniero ühel päeval kilbi juure üles, riputas selle enesele selga ja tuli sellega alla.

Kui Francesca seda teada sai, kõneles ta esimest korda Ranieroga selle üle, mis teda piinas, ja palus teda, et ta mitte sarnasel viisil suguvõsa ei alandaks, kelle hulka kuulus Raniero, kes oli oodanud, et ta teda kiidab ta kangelasteo pärast, sai väga vihaseks. Ta ütles, et ta ammu juba märkavat, et Francesca ta edude üle ei rõõmusta, vaid ainult oma perekonna peale mõtlevat. —

„Ma mõtlen millegi muu peale,“ ütles Francesca, „see on mu armastus. Ma ei tea, kuidas temaga läheb, kui sa niiviisi jätkad.“

Siit peale vahetasid nad tihti tigeidaid sõnu, sest selgus, et Raniero peaaegu alati

seda tegi, mida Francesca kõige vähem võis kannatada.

Raniero töökojas oli sell, kes oli väike ja lonkas, See poiss oli Francescat armastanud enne kui see abiellus, ja ta armastas Francescat ka peale tema abielu. Raniero, kes sellest teadis, narris teda tihhilugu, eriti kui nad lauas istusid. Lõpuks jõudis lugu niikaugele, et see mees, kes ei võinud kannatada, et teda Francesca kuuldud pilgati, Ranierole kallale tormas ja sellega võidelda tahtis. Kuid Raniero naeris pilkavalt ja tõukas ta eemale. Nüüd ei tahtnud vaene mees enam edasi elada, vaid läks poos enese üles.

Kui see sündis, olid Raniero ja Francesca umbes aasta abielus olnud. Francescale näis ikka veel, et ta nägi oma armastust särava kuldriidena, kuid igast küljest olid suured tükid välja lõigatud, nii et see oli vaevalt poolenisti nii suur kui varem.

Francesca ehmatas väga, kui seda nägi, ja mõtles: „Kui jään veel aasta Raniero juure, siis hävitab ta mu armastuse. Olen siis sama vaene, nagu seni olin rikas.“

Ta otsustas nüüd Raniero majast lahkuda ja isa juure minna ja selle juures elada, et ei tuleks päev, mil ta Ranierot sama palju vihkas nagu ta teda nüüd armastas!

Jacopo degli Uberti istus kangaspuu taga ja kõik ta sellid töötasid ta ümber, kui nägt tüdarta tulevat. Ta ütles, nüüd olla sündinud, mis ta kaus oli oodanud, ja ter- vitas tüdarta. Ta lasi inimestel töös peatuda ja käskis neil relvistuda ja maja lukustada.

Siis läks Jacopo Raniero juure. Ta leidis selle töökojas. „Mu tüdarta on täna mu juure tagasi tulnud ja palus mind jälle mu katuse all elada tohtida,“ ütles ta väimehele. „Ja nüüd ootan ma, et sa teda ei sunni enese juure tagasi tulema, vaid oled truu lubadusele, mille sa mulle andsid.“

Raniero ei näinud seda väga tõsiselt võt- vat, vaid vastas ükskõikselt: „Kuigi ma sulle lubadust poleks andnud, ei tahaks ma naist tagasi saada, kes mind ei taha.“

Ta teadis, kui palju Francesca teda armastas, ja ütles enesele: „Enne kui tuleb õhtu, on ta jälle minu juures.“

Kuid Francesca ei ilmunud sel päeval ega järgmisel.

Kolmandal läks Raniero välja röövleid taga ajama, kes Florentsi kaupmehi rahu- tuks tegid. Tal õnnestus neid püüda ja ta tõi nad vangidenu Florentsi.

Mõned päevad oli ta vait, kuni võis olla kindel, et see kangelastegu kogu linnas

teada oli. Kuid asi ei läinud nii nagu ta oodanud ja Francesca ei tulnud ta juure tagasi.

Raniero tundis nüüd himu teda seaduse ja õigusega sundida tema juure tagasi tulema, kuid ta uskus, et taseda oma luba- duse pärast teha ei võinud. Aga tal näis võimatu samas linnas naisega elada, kes teda maha oli jätnud, ja läks Florentsist minema.

Ta läks esiteks soldatiks ja sai peagi vabatahtliste peameheks. Ta oli alati sõ- jas ja teenis palju isandaid.

Ta võitis palju sõdurina nagu ta ikka oli ennustanud. Keiser lõi ta rüütliks ja teda arvati vägevate meeste hulka.

Enne kui ta lahkus Florentsist, oli ta doomkiriku pühale madonnapildile lubaduse annud, et kingib pühale neitsile kõige pa- rema ja suursugusema, mis saab võitluses. Selle pildi ees olid alati hinnalised anded, mida kinkis Raniero.

Raniero teadis, et ta kangelasteod ta sünnilinnas tuttavad olid. Ta imestas väga, et Francesca degli Uberti ta juure tagasi ei tulnud, kuigi ta tundis kõiki ta edusid.

Sel ajal jutlustati ristisõjast Püha Hanna vabastamiseks ja Raniero võttis risti ja läks hommikumaale. Sest esiteks arvas ta, et võidab seal losse ja maad, mille üle va- litseda, ja siis mõtles ta, et võib seal nii toredaid kangelastegusid korda saata, et ta naine teda uuesti hakkab armastama ja ta juure tagasi pöörab.

II.

Õösel peale päeva, mil võeti Jerusalemi, valitses ristisõitjate laagris linna ees suur rõõm. Peaaegu igas telgis peeti joomapi- dusid ja naer ja lärmitsemine kostis kogu ümbruskonnas.

Raniero di Ranieri istus mõne seltsime- hega veini juures ja siin oli lugu peaaegu metsikum kui mujal. Vaevalt olid kannu- poisid peekrid täitnud, kui nad ka juba tühjad olid, kuid Ranierol oli kõige rohkem põhjust suurt pidu pühitseda, sest ta oli sel päeval suurema au võitnud kui iialgi varem. Hommikul, kui linna peale tormi joosti, oli ta peale Gottfried von Bouilloni esimene, kes müürile ronis ja õh- tul oli ta oma tubliduse pärast kogu sõja- väe austuse osaliseks saanud.

Kui riisumine ja tapmine lõppes ja risti- sõitjad patukahetsejate mantlites süttma- tute vahaküünaldega kiites püha hauaki- riku sisse olid astunud, seletas talle nimelt

Gottfried, et tema on esimene, kes võib oma küttnla pühade lėekide küljes süüdata, mis põlevad Kristuse haņa ees. Raniero arvas, et Gottfried talle sellega näidata tahtis, et pidas teda kõige tublimaks kogu väes; ja ta rõõmustas väga viisi üle, kuidas teda ta kangelastegude eest oli tasutud.

Algaval õöl, kui Raniero ja ta külalised olid kõige paremas tujus, tulid narr ja paar mängumeest, kes olid igalpool ringi rännanud ja kõiki oma naljadega lõbustanud, Raniero telki ja palusid luba tohtida kõnelda naljakat avantüüri.

Raniero teadis, et see narr oli kuulus oma lõbususe poolest, ja lubas ta jutustust kuulata.

„Kord juhtus,“ ütles narr, „et meie Issand ja Püha Peetrus olid istunud kogu päev paradiisi lossi kõrgemas tornis ja alla ilma vaadanud. Neil oli nii palju näha olnud, et vaevalt aega olid leidnud üksteisega sõna vahetada. Meie Issand oli kogu aeg vait olnud, kuid püha Peetrus oli kord rõõmu pärast käsi plaksutanud ja kord jälle pea põlastusega ära pööranud. Kord oli ta naeratanud ja hõisanud ja siis jälle nutnud ja kaebanud. Lõpuks, kui päev laskus ja õhtuhämarus paradiisile langes, pööras meie Önnistegija püha Peetruse poole ja ütles, et ta nüüd vist on rõõmus ja rahul. „Millega peaksin küll rahul olema?“ küsis siis püha Peetrus ägedalt. — „Noh,“ vastas meie Issand vaikselt, „uskusin, et oled rahul sellega, mis sa täna nägid.“ — Kuid püha Peetrus ei tahtnud end rahustada. — „See on tõsi,“ ütles ta, „olin nii mitu aastat selle üle kaebanud, et Jerusaleem on uskmata võimuses, kuid selle järele arvates, mis täna on juhtunud, oleks vist sama hea olnud, kui asjad oleks jäänud nagu olid.“

Raniero mõistis nüüd, et narr kõneles sellest, mis oli juhtunud päeva jooksul. Tema ja teised rüütliid hakkasid nüüd suurema osavõtuga kuulama kui algul.

„Kui püha Peetrus seda oli öelnud,“ jatkas narr, heites kavalat pilku rüütliile, „kummardas ta üle torni võre ja näitas alla maale. Ta näitas meie Issandale linnä, mis oli suurel, üksikul kaljul, mis ulatus mägestikuorust. „Kas näed neid laibahunnikuid?“ küsis ta, „ja kas näed verd, mis voolab üle tänavate, ja kas näed alasti, viletsaid vange, kes öökülmas lõdisevad, ja kas näed kõiki suitsevaid ahervarsi?“ Meie Issand ei tahtnud talle nähtavasti midagi

vastata ja püha Peetrus jatkas hädaldamist. Ta ütles, et ta selle linna peale tihti on pahane olnud, kuid ometi ei olla ta tahtnud, et asi seal kord niisugune oleks. Siis lõpuks vastas meie Issand ja katsus vabandust leida. „Sa ei või ometi salata, et kristlikud rüütliid oma elu kõige suurema surmapõlgusega kaalule panid,“ ütles ta.

Siin katkestasid narri kiiduavaldused, kuid ta jatkas rüütu.

„Ei, ärge segage mind,“ palus ta. „Nüüd ei tea ma enam, kuhu jäin. Jah, õige, tahtsin praegu öelda, et püha Peetrus paar pisarat silmist pühkis, mis teda vaatamast takistasid. „Ma poleks iialgi uskunud, et nad on sarnased metsloomad,“ ütles ta. „Nad on ju kogu päev tapnud ja röövinud. Ma ei mõista sugugi, kuidas sulle meelde tuli end risti lüüa lasta, et enesele sarnaseid usutunnistajaid muretseda.“

Rüütliid võtsid nalja heatujuliselt vastu. Nad hakkasid valjult ja lõbusalt naerma. „Mis, narr, püha Peetrus on tõsiselt meie peale nii pahane?“ hüüdis üks neist.

„Ole nüüd vait ja kuula, kas meie Issand meid mitte ei kaitsnud,“ ütles teine vahele.

„Ei, meie Issand oli algul vait,“ ütles narr. „Ta teadis endisest: kui püha Peetrus hästi ägedaks läks, siis oli asjatu vaev talle vastu vaielda. Ta lasi tal kõnelda ja Peetrus palus meie Issandat mitte vabandusena ette tuua, et neile lõpuks ometi meele oli tulnud, missuguses linnas nad olid ja et nad paljajalu patukahetseja rüütu kiriku olid läinud. See palve ei ollagi nii kaua kestnud, et sellest üldse rääkida maksis. Ja siis kummardus Peetrus veel kord üle võre ja näitas Jerusalema peale. Ta näitas käega kristlaste laagri linna ees. „Kas näed, kuidas su rüütliid oma võitu pühitsevad?“ küsis ta. Ja meie Issand nägi, et igalpool laagris joomapidusid pühitseti. Täidetud peekrid käisid ringi, sõjasaagi üle heideti liisku, ja —“

„Kuulati narre, kes lõbujutte jutustasid,“ ütles Raniero. „Kas polnud see ka suur patt?“

Narr naeris ja noogutas Ranierole, nagu tahaks ta öelda: „Noh oota, küll sulle seda tasun.“

„Ei, ärge katkestage mind,“ palus ta uuesti, „vaene narr unustab kiirelt, mis ta öelda tahtis. Jah, õige, püha Peetrus küsis meie Issandalt kõige valjumal häälel, kas see arvab, et need inimesed talle suurt au teevad. (Järgneb)

Minu must vend.

Inglise kirjanik **Vynant Davis Hubbard** Aafrikast.

„Kui vana sa oled, Mafeking?“

„Kuidas, Inkos?“

„Mitu suve sa oled näinud?“

„Ei tea, Inkos. Ei saa toitu purustamatult süüa; ei ole enam hambaid. Minu pojal on valged juuksed. Olen vana mees.“

Tõelikult oli Mafeking arvatavasti umbes nelikümmendviis aastat vana. Tema olid tugev neeger, kel rind oli lai nagu härjal, puusad kitsad ja jalad kõvad. Tema näole oli tätoveeritud sinised piigiotsad ja tema ninaselga ehtis mereveesinine joon. Juba enam kui aasta oli ta minu ülem-kütt.

Ühel pühapäeva-õhtul oli ta mitme Barotse-neegri seltsis Tarast, Põhja-Rhodeesiast, kus ta oli ühes farmis teeninud; minu majja tulnud. Tema esines tantsuga, millist ma veel kunagi polnud näinud. See oli tumm-mäng. Ühe vana naise lugu, kes väike lapsega üksi maha jäetakse. Kuna suur neeger ringi jooksis ja tantsis, elunes minu ees üksiku vana neegrinaise pilt; kes lapsele juurikaid kaevas ja metsloomi tappis. Nuttev laps rahunes pikkamisi. Kortsunud vanaeit vahtis tarretult laagritulle. Siis heitis temagi magama. Seda kõik ma nägin. Võimalik, et selle põhjuseks oli pärismaalaste tasane laul, võib olla ka upiraste tontlik muusika. Isegi väikest laagrituld nägin ma oma silmade ees kustuvat. See oli Mafekingi tants ja tema ise oli suurim kütt, keda ma iial olen näinud.

Oktoobris läksime Choma poole teele. Meid oli kolmkümmend inimest, nende hulgas ka naise ja lapsi. Metsloomi on siin harva, aga Mafekingi laskis iga nädal läbistiku kolm antiloopt, nii korralikult, et ta lihale olime nii kindlad, nagu oleksime selle tellinud mõnelt lihunikult.

Aasta hiljem ma otsustasin reisi teha Portugali-Ida-Aafrikasse. Me tahtsime Chomast raudteega sõita Shamvasse Lõuna-Rhodeesias. Seal oli siis veel umbes 650 kilomeetrit kuni Ruia jõeni jala käia. Tahtsin mõned pärismaalased kõkkadena, küttidena ja kandjatena kaasa võtta ja selleks oli vaja parimad välja valida. Kuuestkümmest, kes tookord minule töötasid, ei tulnud umbes tosin üldse kõne alla. Aga nad kõik tahtsid kaasa tulla. Mina ei võinud ega jõudnud raudteepileteid kuuekümmest eest maksta ja tegin siis ettepaneku. Tahtsin neist viis raudteel kaasa võtta ja siis

Shamvas teisi oodata, kes pidid jala järgnema. See rünnak oli enam kui 1600 kilomeetrit pikk ja käis läbi soode, üle mägede ja üle Zambesi jõe. Kuusteistkümmend otsustasid reisi ette võtta. Mafeking lubas neid juhtida. Andsin talle kaasa tubakat ja soola teel toiduainete ostmiseks, pisut raha, kaaskirjad ja oma parimad koerad, kelle hulgas oli neli alles kolme nädala vanused.

Viiskümmend kilomeetrit Shamva ees, Mazoe jõe kaldal, jäime laagrisse ja ootasime. Möödus kolm nädalat sündmusteta ja ma hakkasin juba kartma. Veel nädala möödudes saatsin kaks boyd Zambesi jõe Mafekingile teatama, et ma teda ootan. Boyd tulid tagasi temalt teateid toomata, töid aga kaasa pahu teateid jõgikonnast. Igal pool valitses näljahäda. Pärismaalased Zambesi kaldal elatasid endid rohust ja juurtest. Vanad naised olid küladest välja aetud ja langesid hüäänidele saagiks.

Nüüd ma saatsin Mangineera Shamvasse kirjadega kõigile pärisrahva-komissaridele, et nad valvaks minu kuuteistkümmet mehe tuleku üle. Lubasin neile kõik tasuda, mis nad Mafekingile rahana laenuks annaksid.

Viimaks jõudis mulle ühel päeval teade, et minu boysid sada kilomeetrit kaugel seisvas Sinoias olla nähtud. Ma rõõmustasin. Nii polnud minu usaldust petetud. Nad tulid. Kui väga vajasin ma neid. Aega oli vähe. Varsti saabus veepuudus. Boyde tulek tähendas, et võisime teele minna. Veel möödus viis pikka päeva. Kuuendal tormas Tickie minu telki:

„Inkos, nad tulevad!“

Tolmust teed mööda lähenes rong muste, kel kompsud turjal. Nad ei laulnud. Nende õlad olid rippumas ja nad näisid nii rõhututena, nagu ma seda oma Baroste-inimeste juures veel iial polnud näinud. Vaikides ilmusid nad minu laagrisse ja asusid minu ette ritta. Mulle tulid pisarad silma. Mõistsin. Surmkahvatutest, sisselangenud nägudest vaatasid mulle vastu suured palavikust-läikivad silmad. Mis oli minu tugevatest, alati lustilikkudest boydest saanud? Kuusteistkümmend tundmatu seni kõhnaks jäänud meest panid omad kandamid villidega kaetud, veristelt õlgadelt maha, sõnatult seisid nad minu ees. Koertest olid ainult tugevaimad ellu jäänud. Siis langes mu pilk

lattidest kokkulöödud kastile. Kaks noortest loomadest! Ma panin nad maha. Nad ei suutnud käia. Ma vaatasin teistele kompsudele. Ei muud kui matid! Kuhu olid jäänud kõik vaibad, kuued, kalabassid, mis minu teada boyde käes olid?

„Inkos, meie oleme siin!“

Seda ütles Mafeking.

Milline maailm täis kannatust ja valu peitus ses hääles! Tundsin, nagu oleks peitunud minu kõris mingisugune takistus. Tema keha ei näitunud nüüd mitte nagu enne riietuse õmblusi tahtvat purustavat. Kondikorjus seisis minu ees. Ja ta käed värisesid, kui ma teda kõnetasin:

„Olen päevast päeva teid oodanud. Hea, et nüüd tulite. Olen lasknud kaks antiloopi. Täna õhtul toidujagamist ei ole. Igatüks võtku jahu ja liha niipalju kui tahab!“

„Täna, Inkos!“

See oleks olnud kogu vastus, kui ma õhtul neid ei oleks enese juurde kutsunud ja Mafekingi jutustust kuulnud.

„Inkos, see oli pikk, väga pikk tee. Kui sina lahkusid, võttis bvana Stanley meilt kõik tubaka ja kõik soola, mis sa meile reisitarvis andsid. Ütles, me olla vargad. Ei lähe sinu juurde.“

„Seisis asi selles?“

„Mitte, Inkos. Shamarubas tapsime härja. See kuulus minule, oli suur ja rasvane. Me rändasime ja rändasime. Mäed! Seal ronisime nii!“ Ta tõstis käed püstloodis üles taeva poole. „Ülevalt nägime Zambesi jõge, kuus päeva käisime. Siis jõudsime vee äärde. Seal polnud süta. Kõik mehed läksid metsa ja korjasid lehti söögiks. Ühes külas pidime kahe peotäie jahu eest vastutasuks andma ilusa vaiba.“

„Kas jõudsite Bunybunyamaasse?“

„Jah, Inkos. Aga seal pole hea. Igal pool käib simba — lõvi — ringi. Ja elevandid. Alati on näha elevante ja pühvleid. Ja palav on seal. Ei ole hea koht.“

„Ja kuidas pääsite üle Zambesi?“

„Keegi tõi meid oma puupaadiga üle. Oli kallid, väga kallid. Iga boy — shilling. Siinpool polnud süta. Me läksime ja läksime. Sõime rohtu. Kümme päeva elasime rohust ja veest. Kaks koera surid seal. Kõik me vaibad olid läinud. Kõik müüdnud. Jõudsime Sinoiasse. Ütlesime bvanale (pärismaalaste komissar), et tahame süta. Töötasime tallis. Päev tööd — peeker jahu.“

„Kas ütlesite bvanale, et olete minu boyd? Lõin traadile (telegrafeerisin) ja rääkisin temaga.“

„Tema ütles meile, sina olla kaugel, kau-

gel maal. Parem olla, et Sinoias töötame. Tuli keegi teine bvana ja pakkus meile kuus naela, kui temale töötame. Ütles, sina ei tahtvat kauem oodata.“

„Ja miks te ei töötanud temale? Mina võin teile maksta vaid kümme shillingit.“

„Inkos, sina oled meie isa. Oleme sinu boyd.“

„Tulge homme jälle minu juurde. Kui olete ära mütnud vaiba söögi ostmiseks, siis annan teile igale uue. Olete mütnud särgi, siis annan särgi. Ja kui olete mütnud raha, annan raha. Homme tasun kõik. Sina oled tõesti minu vend, Mafeking!“

Nädal hiljem olime valmis reisi jaoks. Barotse-mehed olid ühe jao oma endisest jõust tagasi saanud. Raske oli siin ümbruses leida kandjaid. Ainult umbes kuuskümmend olime neid kokku saanud. Peaaegu vaid laisklejad, liig hästi tuntud mäekae-vanduste töö tarvis. Aga ma teadsin, et safari (reisikamp) minu barotsede ülevaatuse all edasi võib jõuda. Need mehed ripusid minu küljes ja ma tundsin, et nad ennem surevad kui mind lasevad hukkuda.

See oli õudne teekond. Maastik oli kivine, pärismaalased vaenulikud. Kui läbisime mõne küla, salajastasid naised veeaugud ja tahtsid meile ainult määratu hinna eest topsikese vett müüa: yard puuvillast riiet tropsi vee eest. Ühel ööl katusime endid ise aidata. Leidsimegi vett. Kuid see oli vesi, kust loomad jõid. Jagasime vett loomadega. Sel oli kole maitse. Haises hirmsasti. Aga me keetsime ta ja neelasime kõrri ning kõhtu. Toiduaineid oli üli-raske saada ja kui üldse, siis hirmsa hinna eest.

Ühes külas sundisin ma üht neegrinaist püstoliga ta onni minema ja meile süta andma. Portugali-Ida-Aafrika rajal jõudsime nii metsikusse ja nii vähe tuntud paika, et valged, keda hiljem kohtasime, ei tahtnud uskuda, et sealt läbi olime tulnud.

Me puhkasime ühes külas Luia jõe lähedal. Öösel kajas igalt poolt elevantide poolt üles kistud puude pragin. Lõvi mõirgas. Leopardid mõirgasid kõhivatena. Koht oli parim jahikoht. Sellepärast otsustasin üheks päevaks paigale jääda ja katsuda mõnda metsloomade lasta, et seda siis vahetada jahu vastu. Meie raha oli lõppemas. Kalevit ei olnud meil enam ammu. Pidasin kogu ennelõuna jahti. Leidus palju pühvleid. Kella üheni järgisin neid. Siis oli päike nii palav, et kokku varisesin. Mafeking läks vee juurde ja nägi viit lõvi. Aga kuna lõvi liha ei või süta, siis ta neid ei lasknud. Temagi ajas kogu päeva pühvleid

taga. Aga need olid tema jaoks liig kavalad. Tagajärg oli vaid Sievel. Tema laskis kitse, keda ma külas katsusin jahu vastu vahetada. Aga pealik ütles, et tal jahu ei ole. Kitsannab, kuigi ta kaalub nelisada naela, kuuekümne vahel jaotatuna liig vähe välja. Ometi jaotasime ta õiglaselt. Nahagi lõikasime ribadeks. Boyd nurisesid. Õhus oli tunda mässu. Ma lasksin pealiku veel kord oma juurde kutsuda.

„Mis sa nõuad oma jahu eest? Mul on suhkrut, müün sulle selle.“

„Inkos, naised ei taha müüa. Neil on seda vähe. Aga kui inkosel oleks lõuendit, siis nad pisut müüksid.“

Ma pidasin oma abikaasaga nõu. Lõuendit? Seda meil ei olnud. Olime juba mõne päeva eest viimase tüki ära müünud, aga meil oli veel rätikuid. Lõikasime need katki ja müüsimise hinna eest, mida muidu nõudsimise kõige odavamana kaliko eest. Sai me siis pisut jahu. Olin jälle valmis suhkrut müüma, aga Shilling, üks Barotse-mehi, kuulis seda.

„Inkos, ära suhkrut müü!“ ütles ta.

„Aga, Shilling, ehk saan selle eest jahu. Riidet mul enam ei ole ja raha on ainult veel pisut.“

„Pole viga, Inkos. Kui meil ei ole süüa, siis suureme. Aga sest pole viga. Oleme mustad boyd. Inkos ja messus ja väikesed bossid ei tohi surra.“

Istusin väljatooilil ja mõtisklesin, mis teha. Minu taga kahes telgis magasid mu mõlemad väikesed poisid, üks poolteist, teine kolm aastat vana. Minu abikaasa istus oma voodi äärel. Suure laagritule ühel pool küljel istusid minu kakskümmendüks Barotse-meest. Äkki tõusis üks neljastkümmest pärismaalasest ja astus minu ette.

„Inkos, tahaksin lahkuda.“

„Mis on siis lahti?“

„Pole süüa. Tete on kaugel ja teel on hulk lõvisid. Mina ei tunne neid muste kandjaid. Ehk tapavad mu ära.“

„Mina ei saa sind pidada, Pocket. Mine!“

Vaevalt oli ta kadunud pimedasse õhe, kui kuulsin mõirgamist. Pocket tormas kiiresti tagasi. Ja tema kannul Saimon, minu loomataaltsutaja, ning Mangineera, minu relvakandja. Nad vedasid Pocketi minu ette.

„Inkos, kas sa ütlesid sellele paavianile, sellele hääne pojale, et ta tohib lahkuda?“

„Ütlesin. Ei maksnud teda tagasi tuua.“

Kõik päriselanikud olid jalule karanud. Ahvardavas ringis ümbritsesid nad mind. Kuulsin neid ärevalt pomisevat: „Nälgi!“

Tetesse olla veel hulk, hulk maad. Kõik nelikümmend tahtsid nad plehku panna.

Ma vaatasin oma Barotse-meestele. Tu-medalt vaadates seisid nad minu taga. Pocket kiskus enese lahti ja tormas minema. Nüüd algas põrgu. Kui Mangineera teda tahtis lüüa, tormasid nelikümmend kandjat tema kallale. Nende kallale tungisid Barotse-mehed keppidega, piikidega, kividega, kataldega jne., üldse: mis aga kätte juhtus. Võitlus oli metsik. Astusin oma meeste keskele. Keegi tabas mind lõuast. Johnnie ja Patar kägistasid üht võorast kandjat. Mina lahutasin nad. Siis äkki tekkis rahu. Nelikümmend pärismaalast kükitasid võidetutena nurgas. Nende ees seisis Mafeking. Tõstis oma käe.

„Paviaanad! Mina, Mafeking, Barotsede Mafeking, räägin teiega. Kas tahate meie bossi, meie missuse ja väikesed bossid jätta hätta? Kes kannab siis nende pakke? Kuulge! Mafeking, Barotse-meest, räägib teiega! Mina ei tunne bossi veel kaua. Olen tema juures alles aasta. Aga tema oli minu vend. Kui ma haigestusin, andis ta mulle rohtu. Kui ma vajasin raha oma onni maksuks, andis ta mulle raha. Kui vajasin süüa, andis ta mulle raha. Siis lahkus ta sealt, kus töötasime. Ütles mulle: „Mafeking, annan sulle oma koerad ja annan sulle oma kuusteistkümmend boyd. Juhi nad mul Shamvasse. Seal tahan teid oodata!“ Me marssisime kaks kuud. Sõime rohtu nagu loomad. Koerad surid. Keegi bvana pakkus meile naela kuus, kui töötaksime temale. Suur pealik Bomas küsis meilt: „Miks tahate minna nii kaugemale, et leida seda valget meest? Miks ei jää teie siia ja tööta siin, kus on toitu küll ja küll?“

Meie ütlesime temale: „Meie boss ei ole selline kui teised valged mehed. Tema on meie vend. Ta ootab meid Shamva juures. Me peame minema.“ Teie tunnete Barotse-mehi. Levanika mehi ei ole lahingus veel keegi võitnud. Mina, Mafeking, Levanika kütt, ütlen teile, et kui teie meie bossi jätate hätta, siis kägistame teid niikaua, kuni teie silmad punni lähevad. Meie, Barotse-mehed, ütleme teile seda!“

Mõni minut valitses surmavaikus. Siis tõusis Sieve, mässajate juht.

„Inkos,“ ütles ta. „oleme teinud vea. Tahame paigale jääda.“

Kõik oli möödunud. Järgmisel hommikul rulliti tekid kokku ja laaditi hobused rutem kui muidu. Me läksime teele ja käisime päikese loodeni ära kuuskümmend kilomeetrit.

Selline mees oli Mafeking, minu must vend.

Hädaohlikud kosjad.

Norra kirjanik *Björnsterne Björnson.*

Suure kirjaniku 100- aastase sünnipäeva puhul. Sünnipäev oli 8. dets. 1932.

Kui Aslang oli suureks sirgunud, polnud Huseby talus ial enam palju rahu, sest üü üü järele panid seal küla parimad poisid toime lööminguid. Kõige hullem oli asi öösel vastu pühapäeva; siis ei heitnud ka vana Knut Huseby enne voodisse, kui oli nahkpüksid ja kasevemblad voodi ette valmis pannud.

„On mul tütar, siis tahan teda ka kaitsa,“ ütles Huseby peremees.

Tore Naasset oli ainult saunikupoeg; ometi leidis inimesi, kes ütlesid, et just tema kõige sagedamini külastavat Huseby taluomaniku tütar. Vana Knut ei tahtnud sellest midagi teada, ütles, see polla tõsi, tema ei olla teda seal veel kunagi näinud. Selle üle naersid teised ja arvasid, ta oleks pidanud vaid kõik nurgad-kolgad läbi otsima, küll ta siis juba oleks Tore kätte saanud.

Tuli kevade ja Aslang läks karjaga üles mägedele, kus oli talu karjamaa. Kui paljapäevil päevil mäed jahedana peale päikesevirenduse tõusid, kui kellad kõrisesid, karjakoer haukus, Aslang laulis ja ülal karja-

maal karjapasunat puhus, siis muutus stüda raskeks poistel, kes all heinamaal pidid töötama. Ja järgneva laupäeva õhtul tormasid nad üksikult üksteise võidu kiiresti üles mäele. Aga veel kiiremini tulid nad jälle alla. Sest üleval karjamaja ukse taga seisis üks poiss, kes igale tulijale sellise vastuvõtu valmistas, et ta ial enam ei unustanud, mis Tore lõpuks ütles: „Teinekord saad veel rohkem!“

Ainult üks on olemas, kel sellised rusikad on, öeldi, ja see pidavat olema Tore Naasset. Ja kõik rikkad perepojad leidsid, et karjamaja Huseby karjamaal kõige paremini oskavat tõugata.

Seda arvas ka vana Knut, kui sellest kuulis. Kui poisist keegi jagu ei saa, siis tahtvat tema seda oma poegadeka katsuda. Knut oli küll juba ligemale kuuskümmend, aga ta katsus veel heameelega rammu oma vanema pojaga, kui tal heas seltskonnas igav hakkas.

Huseby karjamaale viis vaid üks tee, ja see tee läks ainult Huseby talust läbi. Kui Tore lähemal laupäeva õhtul õuest läbi puged ja juba oli jõudnud kütünini, kahmas tal üks rusikas kõrist kinni.

„Mis sa tahad minust?“ ütles Tore ja lõi mehe pikali, nii et tal kuulmine ja nägemine kadus.

„Seda tahan sulle näidata,“ ütles keegi teine ta taga ja lõi talle kuklasse. See oli teine vend.

„Siin tuleb kolmas,“ ütles vana Knut ja ründas teda viivitamata.

Tore kõvenes ohus; ta oli paenduv kui pajuvits ja lõi nii et paukus. Ta pöörles ja kummardas. Kuhu hoobid langesid, seal teda polnud; kus teised neid ei oodanud, seal nad neid said. Ta sai lõpuks küll kõvasti peksta, aga vana Knut ütles hiljem tihti, vastane olnud tal tubli poiss, millist ta veel kunagi pollaleidnud. Nad peksid üksteist, kuni veri voolas.

Skjöring.

Pildistanud Stöcklein, Zürichist, Voigtländer-Heliariga.

Siis ütles Huseby pere-mees: „Küllalt!“ ja jatkas: „Kui sa tuleval laupäeval Huseby-hundist ja ta poegadest mööda pääsed, siis olgu tüdruk sinu oma!“

Tore komberdas koju, nii kuidas sai, ja heitis kohe voodisse. Kakelusest Husebys räägiti palju, aga kõik ütlesid: „Mis ta sealt otsis?“ Ainult üks ei öelnud seda, ja see oli Aslang. Tema oli Toret laupäeva loodanud, ja kui kuulis, mis Torele juhtunud, siis istus ta maha ja nuttis ja ütles enesele:

„Kui ma Toret ei saa, siis pole mul enam ainustki rõõmsat päeval“

Tore jäi pühapäeval voodisse ja pidi veel esmaspäevalgi lamama. Teispäeval oli väga ilus päev. Öösi oli vihma sadanud, mäed oli värskelt rohelised, aken oli lahti; puudelõhn voogas tuppa, lehmakellad kõrisid mäel ja keegi lauliski seal — Tore oleks kärstuses peaaegu nutta tahtnud.

Kätte jõudis kolmapäev, ja ta lamas veel ikka; neljapäeval pidas ta enesega aru, kas ta laupäev juba jalule saab, ja reedel ta tõusis. Ta mõtles sõnadele, mis isa ütelnud: „Kui sa tuleval laupäeval Huseby-hundist ja ta poegadest mööda pääsed, siis olgu tüdruk sinu oma!“

Huseby karjamaale viis, nagu öeldud, vaid üks tee, aga tubli mees võis ehk ka mõnel teisel teel üles mäele saada.

Kui ta ümber maanina sõudis, siis võis ta seda katsuda teist mäekülge mööda. See mäekülg oli aga nii järsk, et kitski sinna vaevu julges minna.

Laupäeval viibis Tore kogu päeva väljas. Päike mängles, õhk virvendas ja mäed meelitasid ja laulsid. Ta istus veel ukse ees, kui õhtu saabus ja aurav udu mäekülgi mööda üles roomas. Ta vastas üles, seal valitses vaikus, ja ta vaatas Huseby talu poole — ja siis lükkas ta paadi vette ning sõudis ümber maanina.

Üleval istus Aslang, olles oma tööga valmis. Ta uskus, et Tore ei tule, seda enam aga tuleb teisi. Ta lahtistas koera ja ei ütelnud kellelegi, kuhu ta läks. Ta võt-

Pildistanud R. Dematschek, Schönbergist, Voigtländer-Heliariga.

Sõit orgu.

tis enesele istumiseks koha, kust võis alla orgu näha, aga udu tõusis ja tema võis alla vaadata, sest kõik oli mälestus. Siis läks ta edasi ja jõudis ootamatult teisele poole, kus ta istet võttis ja alla fjordile vaatas. Oli vaikne õhtu ja ta pilk ulatas kaugele üle vee.

Siis tekkis temal lust laulda; ta laulis tüht laulu, mille helid kaugele õhe kajasid. Laul meeldis talle, nii et ta laulis veel teisegi salmi. Siis oli tal, nagu oleks keegi alt vastanud.

„Ei, mis võib see ometi olla,“ mõtles Aslang. Ta astus kuristikku äärde ja võttis ühe saleda kase ümbert kinni, mis vabises paendus. Siis istus ta, ei näinud aga midagi. Fjord oli vaikne, ainustki lindu polnud selle kohal näha. Ja siis nägi ta all kaljuseina ääres paati, mis seal randunud, pisike kui päklikoor. Üleval pool märkas ta otsiv pilk punast mütsi ja selle all poissi, kes vaevaga üles ronis.

„Ei, mis võib see ometi olla,“ küsis Aslang, laskis kase lahti ja taganes kaugeemale. Ta ei julenud enesele ise vastata; ta ju teadis, kes seal oli. Ta laskus rohusse, haaras sellest kahe käega kinni, nagu oleks tema see, kes ennast pidi kinni hoidma, aga rohi katkes, Aslang karjatas valjusti ja palus Jumalat, kõige vägevamat, et see Toret aitaks. Siis meenus talle, et Tore tegu on Jumala kiusamine ja ta sellepärast Jumalalt ei või abi loota.

„Ainult see üks kord!“ palus ta ja võt-

tis koera ümbert kinni, nagu oleks see olnud Tore, keda ta pidi kinni hoidma, ja veeres sellega rohus. Ja talle paistis, nagu poleks ajal lõppu olnudki.

Siis kiskus koer enese lahti ja hakkas haukuma. Ta haukus alls ja liputas saba: ta haugatas Aslangile, ja ajas enese tema najale püsti. Siis haukus ta uuesti alla: siis ilmus punane müts kaljuääre tagant, ja

lähemal hetkel puhkas Tore Aslangi rinnal.

Seal puhkas ta mitu minutit sõnalausemata, ja mis ta viimaks ütles, sel polnud mõtet ega mõistust.

Aga kui vana Huseby sellest kuulis, ütles ta midagi, millel oli mõte ja mõistus. Ta ütles:

„Poiss väärrib teda; olgu tüdruk tema omal!“

Katk karusnahkades.

Prantsuse kirjanik F. Vigné d'Octon.

Kaks aastat oli Hai-Tshang, karusnahkade ülesostja, istunud väikeses, rāpases pesas põhjapoolses Mandshuurias, ja tasu vähesel arvul sissetulnud tabargaaninahkade eest oli vaevalt suutnud ta väheseid elatiskulusid katta. Siis aga oli tulnud suur ime maailma. Igapäev tulid karusnahkade kütid suurte kompsudega täis esmaklassilisi karusnahku ja tahtsid neist iga hinna eest lahti saada. Nad tulid, haiged ja viletsad, värisevate käte ja jalgadega ja tõendasid ikka jälle, et karusnahkades luuravat surm. Ja mõnikord juhtus ka, et parajasti kohale jõudnud karusnahkadekütt, saamata kauba eest raha, äkki poes maha kukkus ja hinge heitis. Kuna Hai-Tshang ei tundnud surnu sugulasi, võttis ta tänulikult küti omanduse pärandusena vastu ja lasi karusnahad lihtsalt ladudesse ja korjuse surnuaiale toimetada.

Sama äkki, nagu oli alanud karusnahkade rikkalik juurevool, lakkas see. Ja Hai-Tshang valmistus ärasõiduks.

Temale oli Jumala õnnistus taevast langenud ja õhtu õhtu järele arvutas ta muinasjutulikku kasu. Jah, ta oli nüüd jõukas, isegi rikas mees ja ilusaim neiu taevapoeegade riigis võtab ta käe rõõmuga vastu. Nüüd võis ta Kollase jõe äärde ilusa, valge maja ehitada ja unustada Mandshuuria vaesuse, mustuse ja nälja.

Need unistused suurendasid ta igatsust ja sundisid teda kiiremini lahkuma. Ta ostis hobused ja kärud, palkas kandjad ja kutsarid, lasi väärtusliku kauba peale laadida ja sõitis teele.

Hai-Tshangi suur kasu oli saanud teatavaks ja teised ülesostjad, kes olid seekord muidu nahkade rikkamais ümbruskonnis tühjalt koju läinud, keesid vihast.

Loomade seas oli alanud imelik haigus, karusnahkade kütid ei vajanud seekord metsloomi taga ajada, nad leidsid neid ees surnutena ja nende saak oli kiire ja vaevata. Sest nahad olid terved ja tihedad. Näis, et kõik tabargaanid, kes iga aasta lõuna rändasid, Hai-Tshangi volinikkude jahtkonnis olid surma saanud. Ja nüüd lebasid nahad kolisevail Mongoli kärudel ja rändasid teed, mida olid otsinud nende endised kandjad. Kuid surm rändas ühes. Esiteks surid kandjad. Nad ei kaebanud valude üle, nad langesid sõnatult kesk maanteed maha. Äge kramp, viimane jõupingutus, siis oli kõik mööda.

Hiinlase karavaan sulas kohutavalt kiiresti kokku. Varsti langesid ka kutsarid kärudelt ja kui Hai-Tshang üle mägestiku rändas, oli tal ainult veel kaks meest. Tema taga oli suur stepp ja sellel lebasid kaks-teistkümmend korjust, kes, ainult kergelt liivaga kaetud, ootasid lõplikku matust raisakullide ja hüäänide poolt. Tema taga lebas surmastepp ja ees ootas mägestik, luuras surm. Kui esimene kärü oli jõudnud viimase teekääruni enne õnesteed, kajasis mõned pussipaugud, langesid haavatud hobused maha ja matsid tee. Nüüd teadis Hai-Tshang, et ta ots oli lähedal. Ta peitis end oma meestega kuulikindlate karusnahkade kompsude taha, ka nemad võtsid pussid käte ja lasid värisevate kätega nägematute sihtide pihta. Kuid nende paugud muutusid aeglasemaiks ja kui röövliid lähemale tulid, leidsid nad määratu tagavara kallishinnalisi karusnahku ja kolm korjust. Kuid ükski neist ei olnud haavatud, nad lebasid krambis karusnahkade kohal ja näis, et surm neile on puhunud näkku tuhande väikese olevuse nahast. Kuid venelased,

need olid vene karusnahkadeostjad, kes hiinlaselt olid võtnud saagi, rakendasid omad kuljustega varustatud hobused kärude ette, laadisid mahalangenud pakid peale ja sõitsid rõõmsalt edasi. Kolmkümmend kaks meest olid vallanud laadungi, neli väsinud luukere tõid selle sadamasse. Nende taga lebasid surnud kaaslased, nende taga möllas mitmes kohas, kust nad läbi olid sõitnud, katk. Nad viisid karusnahad suurte inglise kaubahärrade ladudesse, kuid kaupmeestel ei olnud tarvis maksta. Vaevalt oli hiigelvärv sulenud karusnahkadekara vaani viimase käru järele, kui mehed tühjade kottidena kokku langesid. Näis, et nad olid saanud vägevalt, tundmatult volitajalt käsu surmanahku üle anda. Seega oli nende ülesanne lõppenud, nad võisid rahulikult surra.

Kuid Inglise kaupmehed ei imestanud sugugi, nad olid selle ammu juba unustanud. Kord tuleb mees, kes tõi neile kallihinnalise kauba, tagasi ja nõuab tasu. Siis kauplevad nad hinna pärast ja maksavad. Äri on äri. Sellepärast andsid nad ükskõikselt käsu, et pakid saadetakse parkimiskodadesse ja sama ükskõikselt kompisid Hiina kulid raskete koormatega vabrikutesse.

Kuid õudne volitaja oli tulnud kaubaga ühes. Ta ei lasknud enesega kaubelda ja tingida, vaid nõudis halastamatult igapäist maksmist.

Järgmisel päeval surid sadamalinnas viis

eurooplast ja sadakakskümmend hiinlast. Päev selle järele oli surnute arv kolmekordseks kasvanud.

Parkimistöökodades tuli viis korda töölisi vahetada, enne kui viimane pall läbi oli.

Rikkad kaubahärrad olid kiiresti perekondadega minema sõitnud. Linnas valitses katk. Kolm kuud. Siis kustus ta. Ta oli elanikkonna arvu poole peale vähendanud ja viimase ohvrina suri ta ise.

Valmis karusnahad laaditi suurtele ookeanihiiglastele ja nad sõitsid maailma suurlinnadesse.

Suurte inglise importkaubamajade äri raamatud näitasid sel aastal veidrat nägu. Oli saadud suur hulk esmaklassilisi karusnahku, mille eest ei oldud pennigi makstud. Kaksteistkümmend nädalat võidi kokku hoida palka Hiina töölisile ja järelvaatajalle, sest mehed olid surnud, saamata palka. Kuid ialgi varem ei oldud sarnaseid ilusaid, vigadeta karusnahku turule toodud ja kasu oli hämmastavalt suur. Kuid aktsionärid enam ei mõelnud neile veidratele asjaoludele, kui võtsid vastu omad dividendid. Ja mõned ruttasid lähemasse karusnahkadeärisse, et osta ilusale naisele või veetlevale armukelele kasukas või boa noist säravalt mustist tabargaani nahkadest.

Ja naised ei mõelnud samuti sellele, kui mässisid omad saledad kehad pehmeisse kasukaisse, et kandsid nüüd surma, mitmekordset mõrtsukat, surma, aheldatult neis nahkades.

Mehised mehed.

Aleksey Dolgoshev.

*On mehised mehed kui raksuvad lained,
Mis rannalt rannale sõidavad . . .
Raudsõrmiga rebivad ahelaid, paineid, —
Teekonnal kõik raskused võidavad.*

*On mehised mehed kui äikese pilved:
Neil silmis valgud ja südames torm . . .
Kuid siiski täis päikese helki neil ilmed,
Ning taevani kerkiv neil tegude-torn! . . .*

*On mehised mehed, kui Põhjamaa tammed:
Nad murduvad, aga ei painufa end! . . .*

*Ja kuigi kord mullaks saab lafvade-sammef, —
Neid igavesf mälestab kotkaste lend . . .*

1932 a.

Imemuna.

Itaalia kirjanik **Pippo Potamo**

Vanad inimesed tunnevad, vähemalt nime ja ta kuulsuse järele, kaunist Torrecocodé linnakest.

See kuulus koht on küll geograafilisele kaardile märkimata, ometi teavad kõik, kus ta asetseb. Ka riigiraudteede sõiduplaanides puudub ta nimi, aga tarvis on vaid minna kuningriigi mõnesse raudteejaama, pea kassaaknast sisse pista ja ütelda: „Palun piletit Torrecocodésse!“ Ametnik naeratab ja annab küsijale sõnalausumata valge kaardi, mis täitsa tühi on.

See kaart, täitsa hinnata, maksab sõiduks Torrecocodésse igast raudteejaamast esimeses klassis.

Ainult tuleb see reis esimeses klassis teha jala, sest Torrecocodé ei ole raudteejaam.

Kõigele vaatamata maksab vähemalt kord reisida Torrecocodésse imemuna vaatama, mida riigiarhiivis hoolega alal hoitakse. Ligidalt vaadates näeb see muna välja nagu üsna harilik kanamuna.

Ta näeb välja nagu harilik kanamuna ja ongi tõesti kanamuna. Ometi ei leidu kogu maailmas temasarnast. —

Elas kord sel ajal, mil Berta veel polnud õppinud ketrama, sest et ta selleks oli alles liig väike, kuningas. Sel kuningal oli maid ja losse, sõjavägesid, hobuseid, lühidalt kõikisugu rikkust. Ta oli nii rikas, et ta oleks võinud mõnele ameerika miljardärile anda jootraha.

Sel kuningal oli kaheksateistkümne aastane tütar.

Tal pidi see tütar olema, et võiks kolm kosilast tenalt ta tütre kätt paluda.

Esimene kosilane polnud keegi vähem kui India prints. Teine ei keegi vähem kui Sahara suursultani, kõigi rahvusvaheliste kongresside ja konverentside tindikuivatamise liiva muretseja poeg. Kolmas oli üsna lihtsalt ülemõuemeistri poeg. Aga kuna ta oli olnud esimene armastaja ühes roimaritefilmis, siis oli ta teise kahe kõrgesse seisusse ülendatud.

Kõik kolm olid nad ilusa printsessi kätt nõudnud, aga sel oli vaid kaks kätt ja võis ainult ühe ära anda.

Tark kuningas-isa otsustas siis seda teha, mis tookord sellistel juhtumitel harilik oli. Ühel nõul olles tütreaga otsustas ta

kolme kosilast proovida ja kutsuda võitlusele.

Võitja pidi omama võidupärja ning neu. Kutsuti printsid ja ülemkojameister kuulus neile:

Kõrged härrad, meie kõrge käsija on otsustanud oma tütre kätt anda sellele, kes ühe aasta, ühe kuu ja ühe päeva pärast kohale toob kõige kummalisema muna, mis maailmas leidub.“

Veel samal õhtul läksid kosilased igatüks ise teed mööda linnast välja.

Aasta, kuu ja päev möödusid. Täpselt kui vekslid, mil tähtaeg peal, ilmusid noored mehed.

„Siin on minu võidumärk,“ ütles india prints ja pani oma muna ilusa printsessi jalgade ette maha. „Siin juures on mul tõendused, ametlikult tõestatud ja templitega varustatud, et see on Phönixi muna, kellest igatüks teab, et ta elab, aga keegi ei tea, kus. Temal seisab ka vabrikumärk, mis ta ehtsust tõestab.“

Kuningas silitas oma habet (loo algul tal seda veel ei olnud, aga aasta, kuu ja päeva jooksul oli see tal kasvanud) ja vaatas rahulolles ringi. Siis aga tuli teine kosilane ja pani oma muna maha.

„See muna on palju kummalisem. Temal pole ema, vaid selle sünnitas keegi suur biokeemia professor, ja kui printsess ta lasseb välja haududa, siis väljub temast kukk, kes kannab eneses grammofoni, äratamise-kella ja raadioaparaati lühilainete jaoks.“

Asi paistis imetaolikuna, nii et kõikide suud hämmastuses avanesid.

Kõik uskusid, et Sahara prints kohe printsessi enesele saab. Ja ei puudunudki palju, et oleks kolmas kosilane välja vilistatud, kui ta seletas, et muna, mis tema toob, on harilik kanamuna.

„Kuulge mind lõpuni,“ hüttis noormees. kui teda taheti jalgadega pekstes minema kihutada. „Siis näete, et see üsna harilik muna maailmas ometi ainus omasugune on. Selle munes lähema küla kanakuuris üsna lihtne must kana. Talumees müüs ta ülesostjale kahe soldid eest, ülesostja müüs ta suurkaupmehele kahe soldid eest ja suurkaupmees müüs ta vürtsipoodnikule kahe soldid eest. Mina ei oska küll seda imet seletada, aga — kas te usute või ei, mina otsisin selle muna vürtsipoodnikult kahe

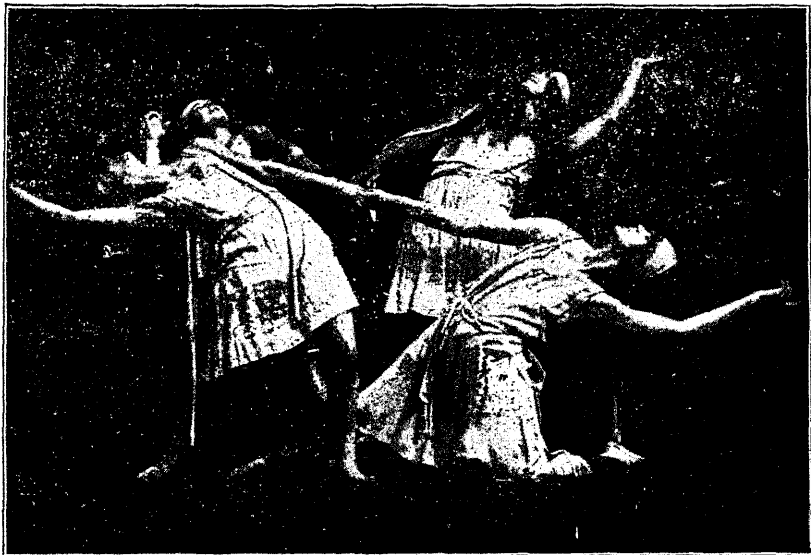
soldi eest, nii siis sama hinna eest, mille eest talumees ta oli mütnud. Mu härrad, kas on teist niisugust muna küll maailmasleida ?“

Ja kuna kõik imestusest olid tarretud, võttis noormees printsessi käest kinni javiis ta kirikusse ja sealt registreerimiskontoris ja sealt viimaks oma koju. —

See on too põlvana lugu kummalisest ime-munast, mida võõrad Torrecocodés vaatlevad.

Sestsaadik on möödunud hulk sajandeid, ja kuna muud on väga kergesti purunevad, siis tuleb seda muna iga nädal vahetada.

Uks kohalik äri on saanud loa seda muna edasi linnavalitsusele, silmas pidades tema iga nädal vahetada, muna, mis ostetakse erilist väärtust, 25.50 liiri eest, talumehelt kümne tsenetsiimi eest ja müüakse

Gudrun Hildebrandti tantsutrupp.

Pildistanud E. Terstappen, Berliinist, Voightländer-Tele-Dynariga.

Kas tunned maad?

P. Grünfeldt.

*Kas tunned maad, kus taevas maandunud,
kus eluhädad kõik on taandunud,
kus sinine on järjest taevavõlv
ja lilleline iga niidunõlv,
kus süda tunneb fundeid õndsamaid
ja maailm on kui paradiisiaid?*

*Seal iga sõna magusam on meest,
üks meelsalt lähaks tulle teise eest,
üksteisele seal parim kõikidest,
ei miski üle käi seal tunnetest,
ja südames seal lilled kaunimad
kõik imeitus armsalt õitsevad.*

*Kas tunned, süda, seda imemaad,
kus piin ja valugi on magusad?
Kui oma elus seda näha saad,
kuis nimetad sa küll siis seda maad?
See imemaa, küll seda tead sa,
on esimese armastuse maa.*

Kevadeunelm.

Leili Vaaldemägi.

Sügise väsimuse mõjul tekkinud palavikust hõõgub pea vajub vastu külma aknaruutu. Kusagilt kuulub viilet . . . Vist möödub mõni väsinud teekäija, virgutades end vilega kiiremale käigule, või on see üksik agar põllumees, kes töötab vast lumest vabanenud põllul.

On mingi tuttav meloodia! Kuid milline — ei meelestu!

Ja korraga see polegi harilik vile. See on heli muinasjutumaalt; see on tasane lainete koha, millised, aetuna hiljuti möödunud pikse kaasas käinud tormihoost, tormavad madalale liivarannikule; see on rongi järjest vaibuv mürin, milline mõne hetke järele peatub jaamas, kust ainult veerandtunni tee mingisugusesse väljasurevasse linna, millel kunagi olnud lootus saada suureks ja tähtsaks sadamalinnaks, ja mille lootuse hävitas too sama igavesti rahutu meri, mis selle enne põhjustas.

Jaamahoone. Vilets ehitis nagu mõne tähtsuseta jaamakese oma kusagil vähekäidavas kolgas. Veel üksikud reisijad sammumas kiirelt hanereas linna poole, pilgud pöördunud kahtlevalt silmapiirilt kerkivale pilverünkale. Sõidukeid ainult paar või kolm. Lühikese matka järele viimaks linn. Tänavad — laiad, sillutamata ja suuremalt jaolt kaetud pika muruvaibaga nagu vähetallatud karjateel. Harva silmad üksiku inimese kiirul lipsamas üle laia tänava, nagu oleks tal tagaajaja kannul. Majadel mahajäetuse ilme. Vaibuv elu! Aga korraga kusagil tänavanurgal seltsimaja, peokavaga pleekunud seinal ja pealgust ootava varajaste kontvõõraste ja napsitava nooruse lärmiga. Täielik meieaja seltsimaja idüll. See sünnitab terava dissonantsi kõige muuga . . .

Seljataha jääb elustväsinud linn. Ees rohendavad orud ja künkad. Orgudes vilisevad ojakesed. Ühes suuremas asub omapärane mereväe laatsareti-hoone, pikk ja kitsas ehitis, pool puust, pool klaasist. Ta vist tarvitav mõne lokaalina või Jumal teab millena . . .

Pilved on haihtunud. Meri ei laineta enam. Ainult omapärased virvendused libisevad kergelt üle ta pinna. Eemalt paisab hallsinise ribana saar nagu vaevalt hingest tekkinud, kindlamaid kontuure omandamata igatsus. Kõrged ranniku lõhesti-

kud ja rangud aigutavad kord õudse eluka lõugadena, kord kerkivad esile muinasjutuliste terrassidena, vaheldudes rohuga kaetud kumerate nõlvakutega, mis pehmetena sametvaipadega laotatud murrangute ja lõhestikkude vahele mööda kaugusesse kaduvat rannikut. Linna poolt paistab sadamasilid — raudteega, vagunitega, kaubaladudega ja mõne üksiku paadi ja paari rannaaurikuga ning nende vahel uniselt liikuva inimesega. Nukuteatrina, unenäoriigina peab näima see kõik kahele olevusele, — mehele ja naisele —, kes peatunud kahekesi kõrgeima ranniku kalju väljaulatavamal terrassil, milline asumas troonina kõrgel üle ümbruse. Näib, kui oleks need seal tolle unenäoriigi valitsejad . . . Või ehk on need ainult kaks inimlast, kes hetkeks põgenenud sinna, et vabana eelarvamusist laulda hünni hinge ja ihu dissonantsita ühendavale armastusele. Kes teab! . . .

Pilt katkeb korraga nagu kinolint, andes aset uuele.

Läbi päikesest ähmaseks põletatud klaasi paistab tühi elutu tänav. Äkki kuulduvad kusagilt tasased muusika helid. Need muutuvad järjest tugevamaks ja tugevamaks. Ilmub hulk sõdureid, narssides muusika saatel. Nad peatusid kusagil lähedal ja algasid mitmetunnise mängu.

Helid lainetavad ja ristlevad kord nuttes, kord naerdes, kord sosistades kirglikelt, kord meelitades õrnalt, kord mürisedes maruna, kord vaibudes meeletuks hinge ohkeks . . . Ja helid naeravad ja nutavad, nutavad ja naeravad kuni hommikuni, mil ümbrus omab kindlamad kontuureid ja kõik muutub reaalsemaks . . .

Jälle katkeb pilt, andes aseme uuele.

Mootor pobiseb lakkamatult ja paat libiseb kergelt üle lainete, lennates ebamäärase unistuse — saare — suunas. Peagi muutuvad saare kontuureid kindlajoonelisemaks, kuna linn järjest väiksemaks jääb ja viimaks silmapiiriga ühtub.

Maandume tillukesel sadamasillal ja samume majade suunas, mis tillukesed ja segipaisatud nagu laste nipsukivid mängumurul. Rannik kubiseb sõdureist ja muist lõbusõitjaist, kes osalt tulnud kangemalt sõdureile kaasa või kelle imekombel annud välja endast too surev linn. Saare sisimas valitseb rahu. Majad on jäetud maha; kõik

on läinud rannikule sõdureid vaatama ja muusikat kuulama. — Läbi rahulise saare sisima viib sirge tee teisele rannikule, kus pole vast ainustki inimest. Sinna! Too kätse hulk rikub ilusa mnlje. Seal oli vesi nii madal, et kividel võis käia kilomeetreid meres — ja üle väina asus teine saar. Mis oli seal!

Kivid ei võimaldanud ligi 3 kilomeetrist otsejoonelist käiku meres, ja paati sõiduks, ehk õigemini sõudjat polnud kusagilt leida, sest saarlasi huvitasid ainult muusika ja sõdurid. Nad tulid sinna ka teiselt saarelt. Paat jäeti kaugemale kivide vahele ja tuldi ise jalgsi rannale, käies mõnes kohas üle põlve vees, kuni jõuti kivide raani, millist mööda võis jõuda rannikule. Jäi saamata teisele saarele, nagu paljugi elus jääb teostamata, pidin pöörduma tagasi.

Teeääres lainetas saarlase väike rukkipeöld esimeste rukkililled ehtes. Ta nagu

pakkus ainust lilleehet, mida saarelt silma paistus, mälestuseks lahkujale . . .

Jälle lendab paat mootori põrinal lainete harjuil lähenedes rohtunud tänavatega ja ajahambast puretud ehitistega linnale, kuna saarkaugeneb ja kaugeneb.

Veidi hiljem tormab rong sealt kiirel sõidul eemale. Veel paistis linn, veel särendab meri päikese kiirtes, siis pöördub raudtee järsku rannikult ära ja maha jääb muinasjutumaa jäädavalt! . . .

Vile on vaikinud ja kinolint katkenud. Oli see kõik kunagi tõesti olnud? Oli kusagil tõesti niisugune linn? Ei vist. Oleks tõesti kusagil sarnane linn ja saar, siis teaksin teed sinna, siis läheksin sinna puhkama ja ilu nautima, aga ei tunne ainustki teed, mis viiks sinna. Vist sünnitas kõik selle ainult too vile, miks muidu katkes pilt ühes temaga . . .

Kaljurahn.

Daani kirjanik **Knud Fredrik.**

Viis, kuidas dr. Ludvig Berner käitles noort daami, ei jätnud mingit kahtlust ta olevate kavatsuste tõsiduse kohta ja kuna ta sellele oli sümpaatne, oli ta õigupoolest sihile lähenemas. Väikese, üksiku rannahotelli külalised pidasid mõlemaid juba kihlatuiks ja kohtlesid neid niiviisi. Kui Hilda väljus majast jalutuskäiguks ja dr. Berner talle harjunud viisil vastu astus, tundis noor daam, et lähenes otsustav hetk. Ta mõtles ema kirjale, mille parajasti veel kord tähelepanelikult läbi oli lugenud . . . Täitsa laitusetu iseloom . . . heast perekonnast . . . suurepärase praktika — nii oli ema vastanud ta palvele, hankida teateid ta tulevase üle, lõpetades manitsusega oma südant pärida. Hilda ei olnud mitte enam küllalt noor, et uskuda suure armastuse muinasloolist ilmet. Dr. Berner meeldis talle ja tõelise sümpaatia tunne näis Hildale usaldatavam fundament abieluks kui mingi taevaniküüniv uim.

Nüüd sammusid nad aeglaselt rannal, nende kingad nagisesid väikestel konnakaarpidel, mille mõõn randa maha oli jätnud. Mees kõneles enesest, oma praktikast, oma plaanidest ja kavatsustest, oma elust tulevikus.

Nii kaugesid nad hotellist ikka rohkem ja rohkem. Nüüd ütles dr. Berner otsustava sõna ja asetas küsimuse, mida juba aastatuhandeid on mees asetanud naisele. Tüdruk langetas mõttlikult ilusa pea ja palus veidi kannatada. Mees tundis võitu ja vaikis targalt. Nii läksid nad mõtetes edasi. Algul lai rand muutus kitsamaks ja kitsamaks, kuid mitte varemini ei märganud nad tõusu, kui väikesed, vilkad lained juba niisutasid nende jalgu. Mees vaatas ringi ja manitses tagasi pöörduda, kuid tüdruk ta kõrval naeris muretult ja läks kiiresti edasi. Seal ruttas mees talle järele.

Ikka väiksemaks muutus maariba, ja kui dr. Berner oma daamile järele oli jõudnud ja nad tagasi vaatasid, nägid nad, et tee nende taga oli suletud, oli kadunud. Seal avanes nüüd meri ja uhtus kõrget kaljuseina, mille jalal nad sammusid, rand oli kadunud. Nad surusid end kaljumüüri vastu. et veel võrdlemisi kuivade jalgadega edasi pääseda, kuid varsti uhtusid lained üle nende jalgade ja kõrgel nende peade kohal nähti tõusu joonistatud markeerimisjoont kaljul. Neis kerkis hirm. Tüdruk karjatas ahastavalt ja tõttas edasi. Kahvatuks näol ruttas dr. Berner talle järele ja hirm lasi

teda etteheitvaid sõnu öelda. Raskesti hingates peatus tüdruk. Nad vaatasid abiotsivalt ringi. Kaugel ujus purjek — kuid ei pannud nende viipeid tähelegi.

Dr. Berner silmas esimesena kaljurahnu, mis rippus nende kohal. Kohe tõusupiiri taga, kuid kõrgel, et kaitsta mõrtsukaliku mere vastu. Tüdruk jälgis ta pilku ja nägi samuti tillukest kaljunina, mis pakkus päästmist, kuid ainult ühele . . . ühele neist. Ka Berner mõistis seda ja vaatas kõrvale. Nad seisid juba peaaegu põlvini vees. Oli õnn, et meri oli rahulik, muidu oleks vood nad juba eemale kandnud. Kuid hädaoht kasvas iga minutiga. Naine ei väljendanud küll mingit palvet, kuid pilgus, millega ta vaatas mehe otsa, oli meeleheitlik ahastus. Berner aga teeskles, nagu ei mõistaks ta väljendamatu palvet. Ta nägu muutus valjuks, hirm sõi viimase meelituse raasu. Ta haaras üles ja tugeva jõupingutusega tõmbas ta end päästvale kaljule. All vees seisis naine, kelle kätt ta mõne vähese minuti eest oli palunud eluajaks . . . Ta ei näinud teda enam, ei tahtnud teda enam näha. Sel kõrgeima hädaohu hetkel mõistis naine mehe iseloomu, kelle abikaasaks saada ta oleks nõustunud, ja hirmuhüüde, mis tuli ta suust, põhjustas nii too mõistmine kui kartus õudse surma eest, mis ähvardas teda.

Meeleheitel lööb ta käed näo ette ja

vangub edasi tõusvates lainetes. Mees kaljurahnul heidab pea tagasi ja ei vaata ta poole, kuni ta kaob kaljuseina nurga taha. Mehe nägu on kinnine, krambis tardunud ja häbipunas õhetav. Tund tunni järele ootab ta piinarikkalt kaljuseina kitsal ninal. Kaugel mööduvad aurikud, suitsupilved libisevad üle horitsondi. Kerkivad üles purjekad ja kaovad jälle. Ta hüüab, karjub, mõirgab, viipab. Kuid teda ei panda tähele, keegi ei märka teda. Ta peab ootama, kuni meri jälle vajub ja ise tee vabaks annab.

Ta ruttab hotelli. Näüd, kui hirm on kadunud, teatab häbi ennast seda tugevamini. Kõik ta mõtted töötavad selle kallal, kuidas teistele teatada, et Hilda on surnud. Päike kuldab merd ja puistsb tuld hotelli aknaruutudele, kui ta jõuab selleni. Hingeldades astub ta halli, tahab pöörduda majahoidja poole — seal peatub ta jalg: akna all istub Hilda tugitoolis, on terve, värske, rõõmus ja ilus nagu alati. Kogeldes astub dr. Berner ta poole, piitsutatud häbist, murtult, hävitatult.

Hilda tõuseb: ta kõneleb rahulikult, üksluiselt, kuid väga tõsiselt: „Mul vist ei ole enam tarvis vastata teie küsimusele hiljuti. Kuid tulevasteks jalutuskäikudeks rannal tahan teile teatada, et kohe kaljurahnu taga viib mugav tee mäkke . . . mida pealegi juba ammu teadsin!“

Ja läheb.

Õhtul.

Hilda Tuuts.

Pea söestub ta — eleegiline lääs,
lõõm ruuge tule hääbus, põles saona;
õhk sädemeist veel säriseb kui ääs,
viik lilla taevas lameskille maona.

Ilm tuhmutub, formab videviku üle,
helkselges taevas edeneb must õõ;
kuu kiiri õhus nagu hõbe kiile —
õrn sädelus on Orioni vöö.

Kiri.

Austria kirjanik **Jo Hans Rösler**

Hotell Royali hall seisis Rapollus varajase pärastlõuna jahedas vaikuses. Uksehoidja nõjatas võõrasteraamatu kohale kummardades, ja kuna ta kandis tumeda raamiga näpitsaid, siis ei teatud, kas ta oli üleval või magas. Ajalehemüüjanna blondjuuksed olid kadunud ajalehehunniku taha ja boypingil istusid laisalt kolm noort poissi, peas ümmargune, karbikujuline müts, mis pahemale poole viltu vajutatud. Nad istusid seal liikumata ja sõnalausumata — alati valmis tõusma ja käsku täitma.

„Hallo, whisky!“ hüüdis äkki hääli sügavast rohelisest nahktugitoolist.

„Silmapilk, mr. Brown?“

Boy ruttas minema. Samal hetkel sõitis hotelli ukse ette punane auto. See oli suur ja tugev. Keegi tore härra lükkas laiad tiibuksed lahti.

„On mr. Brown hotellis?“ küsis ta boylt valjusti.

„Talveaias.“

William Brown kerkis nahktooli jahedast sügavusest.

„Soovite rääkida minuga?“

„Mr. Brown.“

„Jah.“

„Pean teile teatama kurba lugu.“

„Teie? Mulle?“

„Teie proua petab teid.“

William Brown tõstis imestades silmad. Tõrjuv naeratus ümbritses ta suud.

„Ma ei tunne teid? Kes te olete?“

„Minu nimi ei puutu asjasse,“ ütles võõras viisakalt ja korrektselt ning võttis kirjataskust poole paberipoognat, „kas on see teie proua käekiri?“

William Brown silmitses kohmetult tuttavat käekirja.

„Armsam!“ luges ta. „Rutta viibimata oma sind õrnasti igatseva Renée juurde, kel pole peale oma mehe lahkumist teist soovi kui sind kaelustada. Ootan sind kell pool kolm Genuas hotell Ambassadeuris, et sind . . .“

Siin katkes kiri. Teine pool puudus.

„Kust te selle kirja saite?“

„Sedagi kuulete hiljem,“ võõras astus sammu tagasi, „kuid nüüd olen valmis teile oma autot tarvitada andma.“

„Teie autot? Täna.“

„Minu autol on 140 kilomeetri tunniikiirus.“

„Kahetsen.“

„Võite olla kahekümne minuti pärast Genuas.“

„Mis kell on?“

„Kümme minutit kolme peal.“

„Teie pakkumine . . .“

„On endastmõistetav gentlemanide vahel.“

Punane auto hotelli ees vabises tasa, pidurdatud jõudu tundes.

Valge tee piki rannikut, Sankt Margherita taga järsult tõustes Lorenzo kõrgusele, et mõne terava käänaku järele jälle alla mere äärde langeda, lendas Nervi ja Quinto al Mare palmidest ja aedadest mööda. Punane auto kiirustas oma käiku minutist minutini. Ükski mägi ei vähendanud ta kiirust, ükski käänak ei ohustanud teda selle käimise juures. Rahulikult seisis auto juhi kindlas käes ja laulis mootori tuhande tiiru juures heledasti ning hõbedaselt. Isegi sõitja närvilikkusest tingitud liigutused tasakaalustas auto oma hea stabiliteediga, Juba kerkisid esile Fort Castellacio ja Via Rooma paleed; tee muutus ahtamaks, läks mäest üles, mäest alla ja pööras Corso Andreale. Auto stoppas oma meeletu sõidu neljale meetrile ja peatus hotell Ambassadeuri ees.

„Minu naine?“

„Teie proua väljus kümne minuti eest, mr. Brown,“ vastas uksehoidja.

„Väljus?“

„Ja jättis maha kirja.“

„Minule?“

„Teile!“ noogutas uksehoidja. „Siin taon!“

Närviliselt rebis mr. Brown ümbriku lahti. Sellest kukkus välja pool poognat. Teine pool kirjast, mis talle kahekümne minuti eest Rapollis oli antud. William Brown luges:

„. . . paluda, armas mees, mulle mitte kuri olla, et ma sinu nii saladuslikult kutusin Genuasse. Aga sinu väike, üksik naine tundis nii suurt igatsust sinu järele ja ihkaks nii väga seda imeilusat autot, mis sinu siia tõi. Kuna sa ta nii raskeil tingimusil oled läbi proovinud ja vististi ka veendumusele oled jõudnud tema headuses, siis oleksin sulle lõpmata tänulik, kui sa ta ostaksid oma Renéele, juba rõõmust selle üle, et sinu väike naine sind ei peta, vaid sind ustavalt ootab Spazedoni autokaupluses, kus ta isiklikult tahab näha, kuidas sa ostulepingule oma nime alla kirjutad.“

Avantüür trepil.

Vene kirjanik **Mihail Soshtshenko.**

Hiljuti läksin umbes kell üksteistkümmend öösel tuttavate juurest koju. Oli kott-pime, tänavad inimtühjad, ei kuski inimlikku hinge.

Mind haaras rahutus, läksin närviliseks, tundsin erutust sellepärast, et oli hilja ja pime.

„Mu Jumal,“ mõtlesin ma, „peaks ma mitte langema röövlite või kaabakate küüsi. Viimased oleks siiski eelistatavamad. Nad teevad lühida protsessi: annavad paar kõrvakiilu, löövad paar hammast välja. Ja see on kõik.

Palitut nad ära ei võta. See ei ole nende asi. Nende põhimõtteks ei ole mitte inimesi tänaval paljaks riisuda. Leian, et see on suursugune.

Täis sarnaseid rahutuid mõtteid jalutasin koju. Nüüd seisin oma maja ees.

„Ah,“ mõtlen, „tuleb kardetavam hetk: trepp. Ei ole kardetavamat asja, kui röövlile trepil vastu joosta. Seal ei ole pääsmist, sest trepp on kitsas. Ja kui röövel annab hoobi, siis võib terve trepp alla lennata ja jalaluud murda.“

Tõusen aeglaselt trepist üles. Jõuan teise korra platvormini. Seal kuulen, et keegi, kes seisab kõrgemal, järgmisel poolkorral, kratsib jalgu.

Trepp on endastmõistetavalt nii halvasti valgustatud, et siin kassi võiks pidada tiigriks.

Lähen edasi ja näen: seisab miski kogu, hoiab midagi käes. Arvatavasti relva.

Seisatan. Mu süda peksab, liikmed värisevad, hambad klõbisevad.

„Seal ongi katastroof!“ mõtlen.

Too teine on ka kaitseseisukorda asunud. Seisab vaikselt, ei liiguta end paigalt, ootab, et tulen üles.

Sel silmapilgul hakkas mu pea selgesti töötama.

„Embkumb, kas lähen üles või putkan minema. Aga kuidas seda teostada? Kui

jooksen ära, ta jookseb mulle järele, kargab mu kallale, võtab kinni ja hakkab peksma, ja kui lähen üles, ei ole seisukord ka mitte hädaohutu!“

Seisan hambaid klõbistades teise korra platvormil ja tean, et läheduses on korter.

Kavatsen aeglaselt korteri ukse juure minna, kella tõmmata ja kära teha.

Võõras üleval ei lase mind silmist. Katsum käega selja taga lingist kinni võtta ja raputan tasa ust.

Äkki tormab röövel ülevalt mu kallale. Mu jalad vanguvad, süda peksab metsikult, võtan end kokku, kargan kõrvale, ta mulle järele. Jooksen trepist alla, ta mulle järele. Tunnen, et ta haarab mind kraest ja see on kallihinnaline karusnahkne krae.

Jooksen õue, läbi õue, läbi värava tänavale, hüüan appi. Röövel haarab kõvemini mu kraest kinni, viskab mu maha. Juba on kohal inimjõuk, ilmub kordnik, vilistab ja nüüd tuleb ka kojamees.

Vaatan üles ja näen, et mind hoiab kraest Peeter Vodkin, meie ühise korteri kaasüürnik.

Vaatan Vodkinit, Vodkin vaatab mind.

Siis ütleb Vodkin naerdes:

„Jah, kelle ma seal püüdnud olen? Pidasin sind sisse-murdjaks! Mis sa tegid võõra ukse kallal?“

„Mu Jumal, nõjatusin veidi ust vastu, seal haarad sa mul kraest kinni ja kisud peaaegu mu kalli naha maha. Mu kallihinnalise kasukkrae!“

Siis seletasime kordnikule, mis oli juhtunud, ja läksime üheskoos trepist üles koju.

Ei saanud kogu öö magada, visklesin ühelt küljelt teisele ja nägin und tollest õnnelikust elust, milles ei ole kaabakaid, röövleid, sisse-murdjaid, kus kõik kodanikud elavad rahus ja rahulikult.

Täiuslik aadlik.

Austria kirjanik *Jeremias Kreutz.*

Alfred Apfelsaft, Austria valuuta baisse'i kaasnautija ja upsakas pessimist, oli täna eriliselt hiilgavas tujus. Austria, milles ta oli nii südamlikult kahelnud, et juba 1914 Ida-Galiitsiast Viini oli tulnud, ületas ta rõõmsamad kartused. See avaldus toreda selgusega kursilehes. Väärtused tõusid kuulmatult. — Ja Apfelsaftil oli väärtusi, Öilisvaluuta ronisid kõrgusteni, mis panid pea pöörutama. Näiteks dollar! Ja Apfelsaftil oli dollareid. Võidetud naeruväärselt odavasti Galiitsia munadega, õnnistusrikkal aastal 1917. Ainult oodata tarvitses ta sel õnnistatud maal ja oli, ennekuigi ta rahaminister üks kord meelt heitis, kolm korda sajakordne miljonär. — Ja Apfelsaft oli oodanud. Täna aga salgas too vaene rahaministri kurat juba kolmat korda oma meeletuid, kuigi juhtkirjus selgelt oli lugeda, et krediitilootusi ei ole. Ja Apfelsaftil oli miljard täis. Puhas varandus täna, mitte arvestades homsete võimalustega, kui ehk rahaminister ametlikult meelt heitis! Apfelsaft oli esmajärgulises tujus. Ikkagi: tuhat miljoni krooni saadud munadest, mis talle enesele tookord olid maksnud üks kroon tükk ja mis ta k. j. k. monarkia abivajavale toitusministrile oli maha müünud, võttes ainult neli krooni'tükilt — too tubli mees oli ta patriootilist ohvrimeelt väärselt hinnanud ja palunud teda teenete eest aadliseisusesse tõsta. Tehku jumal ta õndsaks? — Ikkagi puhtkasust osta kaks-sadatuhat dollarit, kursiga 1:8, neid veel tänapäev omada ja miljardär olla — see oli väärt, et uhkelt naeratada.

Apfelsaft tegi nii. Ja kuha teda täielikult rahuldada üldsuse lohutu seisukord — juhtkirjas ringutati käsi, kohalikkudes teadetes kerjati ja kuulutustes müüdi sunniviisilisel oksjonil, — süütas ta enesele eksporthavanna ja luges üleliigsest kõige üleliigsema, följeton. Miks mitte, mõtles ta, üks kord ei loe. Võin täna aega raisata. Ta seadis näpitsad kindlamini ninale ja algas. Juba pealkiri paelus ta huvi. „Rousseau kasvatajana.“ — Ehk mõni uus paber . . . ? oli olemas üks, mis oli priima ja millenimi oli sarnane. Ruston . . . noh, küllap näeb, kas see on trükiviga. — Ta silmad lendasid põnevusega üle esimeste lausete, kuid ta sai teada, et siin kõneldi mingist apostlist ja luuletajast. Nii siis süütust narrist.

Apfelsaft vangutas pead ja mõtles kaastundlikult: Kas ikka veel kirjutavad inimesed, kes võiks pankades teenistust leida ja kasu? Nii siis, mis tahab Ruston . . . Rousseau?

Ta luges edasi, huvita ja valmis uinuma, kuid siis virgutasi ta mõned laused. „Suurlinn on saanud mülkaks,“ seisis kirjutatud, „katkulevitavaks kivihunnikuks, mis imeb endasse maast võõrdunud seiklejaid ilma mullalõhnata ja kodumaa meeleta.“ Apfelsaft suitsetas tugevamini — . . . „kultuuritud ilma elustiilita elutsevad tas ussikestena rasvases mudas . . . ilma suheteta elusal maal . . . tsivilisatsiooni mädaproduktid, millele kalkun on rohkem, kui kümme köidet Goethet ja pudel šampanjat veetlevam kui Kastaalia allik.“

Vist petroleum, kalkuleeris Apfelsaft, või mineraalvesi . . . seda näeme kohe. Ta vaatas börsi sedelis kiirelt kõik veerud läbi. Ei seisa, nii siis tühine, edasi! . . . Seepärast üles, häbistatud maa uuele avastamisele! Tehke järele neile, kel veel on maatunnet, talupoegile! Nad istuvad esiisade krundil . . . välja paberite kujutluse maailmast ja tagasi heinamaade ja metsade riiki! Igaüks kes teeb nii, päästab endas inimkonna.“

Ta sai mõtlikuks. Mitte, et oleks kaalunud inimkonna päästmist, kuid mehel oli õigus: Välja kujutlus-maailmast ja krundi maapõue juure! Investeerida, raha õnnistuseks muuta, maakamaraks, kuidas väljendas too mees, millel seisaks ehtis loss! Et see talle varemini meele ei olnud tulnud! Õigus küll, börss jookseb eest, kui talle järele ei jooksta . . . aga kas vajas ta seda veel, kuna dollarid töötasid iseenesest nii toredasti?!

Apfelsaft hakkas unistama. Ta vaatas üle ajalehe sinataeva väikese nelinurga poole kesk majademüüri. Loss . . . suur nagu armulise härra, rüütel von Trabukieviczi oma ta kodukohas Gosti-Vielkis. Kus oli ta aeg, kus armuline härra? Mõlemad hukkunud. Ja tema! Rabbi Ben-Akibal ei olnud õigus. Veel mitte olnud!

Apfelsaft arvutas: Kümme miljonit — loss, kümme miljonit — krunt, põllud, mets, heinamaad, viis miljonit — auto, naeruväärselt odav, kui mõelda, et aastaga — jumal ei keela — krunt ja maa maksavad

vähemalt kolm korda rohkem. Dollarid maksavad siis muidugi kuus korda nii palju, kuid kas Austrias siis kõik ei ole välja müüdnud? Ta oli auga nelikümmend viis aastat vanaks saanud, mida siis veel oodata? Ja Putzile meeldib kindlasti paremini lossis elada, kui teatris toatüdrukut mängida.

Tehtud! otsustas Apfelsaft. Sõim följetonis ei huvitanud teda enam. Kuid talle meeldis, et mees, kellest veel palju juttu oli, peale Rousseau veel Jacques'i nime kandis. Selles tuttavas nimes oli midagi rahustavat.

Miljardär tegi asjatundlikule krunttükikele agentuurile ülesandeks primissima mõisat leida.

— — —

Vabahärralikus Henppergi perekonnas oli kord jälle hea nõu — kallis. Viimane fõön oli katust raskesti vigastanud, vihm sadas söögisaali sisse. Paadimaja oli kokku langemisel, veel sarnane torm ja ta ujus minema! Ka oli hädavajalik magadisruumes uued laudpõrandad panna. Rõskuses kõdunesid põrandad juba kolmat aastat. Nad kõikusid ähvardavalt. Ja ah, teenijaskond! See oli kõige tähtsam küsimus.

Parunitar algaski sellega: „Mõtles, Georges, täna hommikul noris kõõgitüdruk tüli, atakeeris mind päris. Lihata ei olevat elu midagi väärt, ütles ta, ja kui härrased seda välja kannatavat, siis olevat see talle ükskõik, kuid tema jõud kaduvat ja ta ei suutvat enam vastu panna. Kartulid, kaerahelbed, kapsad ja naerid kogu nädal ja ainult pühapäeval praad — ei, selleks ei olevat ta kõõgitüdrukuks hakanud. See olevat talle vastumeelne. Ja ta kõnelevat ka toatüdruku nimel.“

„Ja Franz?“ küsis parun põnevalt.

„Ka tema ei meeldi mulle juba mõni aeg. Ta ei ütle küll veel midagi, kuid teeb grimasse ja on igapäev koos kasuknahkade kaupmehe rasvase kammerteenriga Auwinklis.“

„Franz, see oleks juba...“ tähendas Georg vabahärra von Henpperg, k. j. k, ooberst erus ja Vartholzi härra mahalöödnult.

„Lühidalt —“ parunitari väsinud hääl värises veidi — „Betti ja Susi asetasi mulle ultimaatum: Kui nad ei saa viis tuhat krooni kuupalka ja kolm korda nädalas liha, siis lähevad nad.“

„Viska välja, viska kohe välja, nood nürud!“ karjus vabahärra. „Hoop on kõige parem paraad.“

„Ja kes peab keetma, kes tube korda seadma? Mina??“

„Või mina?“ Teravalt löikas teine hääl paruni teguvalmisusse. Tütreste Marianne, kutsutud Mi, vaatas pilkavalt oma tikanduselt üles. Ta närtsiv, ilus nägu tumenes tõusvas punas ja peenelt voolitud aadlinina tuksus. „Sa oled naljakas. papa!“

„Nii see igatahes edasi ei lähe,“ jatkas parunitar, „tuleb mingi otsus teha. Peame elama, lossi ei või meie kaua pidada —“

„Seda ütled sa juba kolm aastat ja me elame siiski. Loss seisab ja saab jumalaabil edasi seisma,“ hüüdis parun tundeliselt ja kortsutas otsaesist.

„Kui ta kokku ei varise, jah. Kas tead, mis nõuab müürsepp katuse paranduse eest. Kaksikümmend tuhat krooni. Ja paadimaja eest — kahekordset summat. Ja uute põrandate eest viiskümmend tuhat. Arva see kokku ja siis looda Jumalale, Georges!“

Oobersti kõhn keha vajus sügavamini tugitooli: „Võite mind kord mu päranduselt jalad ees minema kanda, muidu mitte.“

Mi kummardas tikanduse üle ja kihistas tigidalt: „Ise minna, pea ees on mõistlikum, papa.“

Ooberst ajas end autoritatiivseks kõhatuseks sirgu, aga enne kui ta leidis sõnu, ütles parunitar: „Mi ütelus on õige. Kõnelema s a n s p h r a s e,* ta on kaksikümmend kuus. Kuidas ja kellega peab ta abielluma selles pesas? Meie ei saa teda näidata. Meie ei saa selles lagunenuid härrastemajas pidusid korraldada. Mis peab laps tegema? Tuleval aastal on ta kaksikümmend seitse. Kui sa ometi sellele mõtleks, Georges: Kaksikümmend seitse ja ümbruskonnas ei ole ühtegi partiid!“

Vabahärra hõõrus käeseljaga lühidaks põetud habet. Siis ütles ta ebakindlalt: „Nagu mees oleks kõige tähtsam.“

Mi oli aknast mäenõlvade hallrohelisust vaadelnud. Nüüd pööras ta järsult pea. „Mees ei olegi kõige tähtsam, kuid elu on. Ma ei taha taim olla, mis juurdub neetud kohal. Minu ja lõokese vahel seal ei ole mingit vahet. Mõlemad näeme sama taevapikkest päevast päeva. Hommikul, lõunal, õhtul ja öösel. Päikest ja kuud, vihma, lund, tuult . . . paratamatult samasugust. Mi ei puhu kuskilt mujalt, keski ei tule kaugusest. Miski ei raputa meid teisel viisil. Me juurdume ja imeme toitu. On see aga elu?“

Ooberst naeratas: „Jah, Mi, see on elu

* Ilustamata.

Kaugusest tuleb ainult tolm. Tal ei ole kodumaad. Laskub igalepoole. Siin on Henpergide maapind. Ta on meis, meie tas. Ja sellepärast elame. Kui lood muutuvad, peame surema.“

Parunitar vaidles vastu. Ta kitsad käed tõrjusid ägedalt. „Sa liialdad, Georges, nagu harilikult. Kas on Krumphagenid surnud või Merveldtid ja Trenendorffid? Kõik on müüma pidanud ja nende käsi käib Grazis ja Viinis üsna hästi. Neil on bridge, klubi, nad näevad inimesi. Ja värskenduvad, sans mot dire,* tõepoolest! Ja meie! Kas ei

* vastuvaidlematult

reisunud meie kahekesi läbi terve monarkia, olles kord Galiitsias, siis Ungaris, siis Kroatias?! Kui ilus see oli, kui rikas! Kas tahad seda ehk salata, Georges?”

Ooberst tegi väsinud liigutuse: „Põrmugi, Juliane. Olime tookord noored, seiklushimulised linnud — kuid pesa ootas. Ta ootas ikka. Kõikides garnisonides oli minule kõige ilusam; Wartholz seisab. Võite sinna igal ajal minna, kui elu väljas läheb liig kirjuks, kui olete väsinud või haiged. Seal leiате end jälle, omade juures.“

„Peod perekonnamausoleumis ei kütkesta mind, papa,“ ütles paruness kõvasti ja parunitar lisas tugeva rõhuga: „Kokkupõrked häbematu käsitööstega, keda meie ei suuda maksta, saavad ajajooksul ka niinimetatud omal maapinnal väljakannatama-
tuiks.“

Mõlemi naise puurivate pilkude ees langetas ooberst kortsunud näo: „Kuhu teie õieti sihite?”

„Tahame sulle arusaadavaks teha, et peame selle murelossi maha müüma“ — ooberst ajas end sirgu, — „sest“ — parunitar heitis teravate sõrmedega argumente õhku — „esiteks ei suuda meie teda hoida ja teiseks jääb Mi istuma.“

Ülisale tüdruk tõrjus naerdes: „Kui ainult see oleks — pah! — Kuid mul on veel teissugune auahnus kui vegeteerida.“ Ooberst noogutas irooniliselt: „Sul on täitsa õigus. mu laps.“

Kui parunitar märkas oma mehe silmis võidetud abitud ilmet, pani ta meelitavalt oma käe ta õlale: „Mõttele, Georges, me saame miljonäredeks“ — ta kitsastel huultel sulas sõna nagu subkur — „miljonäredeks! Siis võime teha, mis tahame, mis maja tahab.“

„Mis teie tahate, seda arvad sina, sest mina olen kõrvaline,“ ütles ooberst raskelt ja tõsiselt. „Müüge mind maha. Olén nõus.“ Ta lõi kannad kokku ja kummardas. Paru-

unitar pani oma käsivarre talle kõiena kaela. „Sa võid jälle Jockeiklubisse minna, vanu seltsimehi jälle näha. Siin — ütle kord, kuid ausalt — mis saad sellest, et muutud talupojaks tigidate ja rumalate talupoegade vahel? Loss ilma teenijateta on ballast, on mõttetu.“

„Iseäranis, kui enam kahtegi teenijat hoida ei suudeta, lossiproua ja — preili ise lamekatusel kingi puhastavad, pesu lapivad... ei, nii häbematuult vaeseks ma saada ei taha, papa, pigemini —“

Mi suu tõmbus nutuseks. Ooberst vabastas end abikaasa kaisutusest. „Teie argumendid on sundivad,“ ütles ta kurva pilkega, „Wartholz lähab nii siis müügile, siin mu käsi.“ Parunitar surus seda südamlukult: „Armas Georges!“ — „Kuid ühel tingimusel: Mind jätke mängust. Korraldage kõik, tehke kaubakontrakt minu nimel ja kui kõik on küps, tahan . . . tahan alla kirjutada, enne aga hoiduge minust nii juutide kui kristlastega.“

Ta viipas abikaasale ja tütrele ja lahkus kiirel sammul toast.

„Et papaga niigi kaugel oleme,“ ohkas parunitar kergendatult.

„Hurra,“ hüüdis Mi, „nüüd ruttu kuulutus „Nene Freie Presse“ jaoks.“

Punaste paledega viibisid mõlemad daamid täitsa kontsepti kallal.

— — —

Kui agent Brenneis kümme päeva hiljem tuli inspeksioonile, oli Wartholz vastuvõtuks valmis. Katus oli parandatud, paadimaja oli uue katuse saanud. Pargi kruusitatud teed valendasid puhtuses.

Daamid võtsid tolle härra jaheda mõdukusega suures hallis vastu. Härra Brenneis leidis, et loss on lagunenu, kuid oli asukohaga rahul ja mõõndas, et, oletades suuremaid parandusi, kõik korda seabud võib saada. Ta vaatas vilka pilguga lossiproua veidi vanamoelist toaletti, libistas pilutavad silmad üle lae katkise gipsiilustuse ja ütles tagasihoidlikult: „Ahaa — praguneb.“ Siis pakkus ta kogusummas kümme miljonit.

Parunitar seisis nagu kuninganna Luise Napoleoni ees. Kuninglikult ja veidi arglikult. „Vaadake ometi müüre . . . igaviku jaoks, juba materjal üksi.“

„Vabandust, armulisem parunitar, ma ei osta lammutuseks, ostan härrastele. Mõelge ometi: Katus peab uuendatud saama. Kes tahab lapitud katuse all elada?”

Mi tuli abitule emale appi. Ta mõõttis vilgast härrat: „Kui teile see ei sobi, võite

minna. Meie ei pea müüma ja seepärast teeme seda ainult soodsail tingimustel.“

Härra Brenneis hirvitas. „Et häsrased ei pea, näen isegi,“ ütles ta häbematuult alandlikult ja vahtis kulunud vaipa tiibukse lähedal — „teiselt küljelt aga, kümme miljonit on ilus raha. Ma ei võiks pooltki pakuda, kui — Jumal hoidku — Austria jagatakse. Oma vahel, see on erandlik hind, kuna mõisat tahab osta asjaarmastaja!“

„Park, majandusehitused, tallid,“ loetles parunitar hingetult, „ei, kümme miljonit on kahtlemata liig vähe . . . Vähemalt kaksteistkümme.“

„Kaksteistkümme,“ ütles härra Brenneis agaralt, „peate nägema, et oskan väärtsi hinnata, kuigi need on kulunud.“ Ta vaatles pahameelselt pimedaks muutunud sammupeeglit.

Mõlemad daamid vaatasid üksteisele näkku, miljonid tantsisid.

„Kui nõustute, maksame igas võõras valuutas, näiteks dollarites. Need tõusevad edasi . . . lõpmatuseni. Siis on daamidel kohe suurepärase kapitali fond.“ Härra Brenneis luuras sõbralikult.

„Ah ja, dollareid,“ sosistas parunitar valitsematult.

„Päevakursiga kaubalepingu allakirjutamisel,“ täiendas härra Brenneis.

Miljonid tantsisid. Mi silmad särasid; parunitari nägu sädeles liigutusest. Üksteistkümme miljonit . . . !

Kui agent oli läinud, näilikult halvatu- juliselt ja kinnitades ühtepuhku, et ta suure riski enesele on võtnud ja kaupmeheliku egoismi täielikult unustanud olevat selle äri tegemisel . . . Kui härra Brenneis juba all autos istus ja teki all lõbusalt käsi hõõrus, sülelesid ema ja tütar end ikka veel.

„Üksteistkümme miljonit . . . ! Tohime end täis süta, Mi,“ hõiskas parunitar hüs- teerilises tundekülluses, „oh, see vana kast! Olen õnnelik, et tast lahti saime.“

Mi mõtles ilusatele toalettidele, maail- male Viinis ja magusalt ja ebamääraselt neitsiliku elamuse koitvaile võimalusile. „Tore, Ma,“ sosistas ta nagu unenäos.

Ooberst luusis pargis ringi. Selles mõru- duse, võimetuse ja meeleheite tundes, mis tekitab tarviduse kehaliku liikumise järele ja valuliku lohutamatuses hinges. Ta ei mõel- nud midagi. Ainult, kui möödus vapist sissesõiduvärava kohal, pööras ta pea ja vaatas järvele abitu ja hämmastunud il- mega.

Ta tuli hilja elutuppa. Daamid istusid karbiidlambi valguskeeglis. „Maha müüdüd?“

ütles ta tasa. Parunitar tõstis vabalt ja uhkelt pilgu: „Müüdüd. Üksteistkümme miljonit, Georges!“

Ooberst langes raskelt toolile. „Nõus,“ pomises ta ogaralt.

— — —
Alfred Apfelsaft mürises veidi melan- koosena omas Fiatis läbi sügismaastiku. Putzli, too tige kärnkonn, oli teda kibedalt petnud ta ootusis. Ta ei olnud mingil tin- gimusel kaasa sõita tahtnud. Autosõit hi- lissügisel olevat igav ja näojumele kahjulik terava tuule pärast. „Mopsike, sõida üksi ja too midagi ilusat kaasa.“

Niisugused on naised, mõtles Apfelsaft, kui meie tahame, keelduvad nad, ja kui meie keeldume, tahavad nemad. Kui ilus oleks Putzliga looduses olnud? Nii aga . . . ? Möödusid metsad, punased ja kirjud, külad, mäed . . . päike paistis, harakad lendasid üles, puud libisesid mööda . . . Maantee kasvas, igavalt valge ja Apfelsaft istus pehmeis polstreis, ümbritsetud kohisevast tuulest, mis laulis lõpmata: Putzli on alatu. Ja pealegi pärlikeest saadik! Alles üleeile tuhande hea Shveitsi frangi eest ostetud ja täna juba on Putzli tänamata. Jätab mind looduses üksi! Ehk . . . kes teab, petab ta mind. Kuna ma siin istun, istub keegi teine . . . ta näitab talle kaelakeed ja ütleb: Kas ei ole ilus? Vana eesel sõidab oma lossi, meile ei või midagi juhtuda.

Apfelsafti läbistas see kujutlus nii eredalt, ta kerkis üles nagu oleks istepolstris nõel olnud. Tagasi. Ta tahtis juba autojuhile öelda, et see pööraks, kui talle tuli rahus- tav pähepiste: Kaelakee võtan talt liht- salt ära. Ta peab selle enesele teenima.

Pärliid rändavad kassasse, kuni ta teeb, mis tahan. Küllap näeme. Ja kui ta mind petab, hüva, petku — viskan ta välja ja võtan parema.

Kui auto oli möödunud Viinimetsamä- gedest ja ragises lagendikule, oli Apfelsaft oma seesmise tasakaalu tagasi saanud. Ta lebas raskes kasukas mõnusalt fondis ja tõmbas taskust kreem nahka köidetud raamatu. „Täiuslik aadlik“ seisis kuld- täh- tede selle kaanel.

Apfelsaft hakkas sissejuhatust lugema. See käis järgmiselt: Aadlikud ei sünni, neid kasvatatakse. Nad on sõbraliku saa- tuse tulemus. Isegi aristokraat oli hallil eelajal tänavröövel, rüüstaja või vägivaldne sõdur, iga patriitslane väike, vilets, räpane poodnik. Oleme kõik parventüd. Ei ole valituid algusest peale, vaid saatus on tõstnud ühed hiilgusele ja aule, teised jät-

nud mutta. Ühed said, teised jäid ja need, kes arvavad, et võivad niimetatud uutele rikastele põlgusega alla vaadata, on eksituse. Nad uuustavad, et nad ise ainult veidi kauem olid parvenud, s. t. päralejõudnud. Seepärast võib igauks täiuslikuks aristokraadiks saada, kui teab, kuidas seda teha, ja igauks saab täiuslikuks gentlemaniks, kes teeb järele, mis teised järele on teinud, enne kui nad said. Seda omadust nimetatakse elukommete võitmiseks.

„Elukombed,“ muigas Apfelsaft, „mõistan, mis ta arvab.“

Suure huviga luges ta edasi. Põhilaused evangeelselt lihtsalt ja ometi peatudes võimsalt mälus nagu kõrvakiilud: Ei ole originaali. Kõik on koopia Adamast saadik, kuid kopeeritakse ainult seda, kes näeb parem välja, kui esiisa välja võis näha. Seda inimeste imelist omadust nimetatakse edasisammuvaks arenguks. Nii said koopaselanikest aegamööda kaubanõunikud ja vürstid, inimese võimaluste kõrgusharjad. Muidugi, kõik ei või seda saamisprotsessi kaasa teha, paljud peavad teataval määral eelaja koobaspõrandale jääma, lihtsalt sellepärast, et neil puudub raha sealt lahkumiseks. Seepärast vajab täiuslik aadlik raha. Mida rohkem on tal seda, seda kindlamini võidab ta elukombed, seda vaevatumalt võib ta saada liigitatud gentlemenide valitud gildesse. Kõik kavalerid on rahaga alanud ja elukommetega lõpetanud. Suursugune eluvorm aga on kultuur. Metslane ei söö enam noaga, kui on kahvliga tutvunud.

Apfelsaft hämmastus: Miks? Mul on kahvel, ja ometi . . . sousti juures . . . kuna see on praktilisem —

Vaene kohendub otstarbekohase lihtsusega, rikas kujutlusriikka küllusega. Tsivilisatsioon on omadus liha maitvalt serveerida. Ta võib võrsuda ainult seal, kus mure igapäise leiva, riietuse ja korteri pärast ei ole elu algus ja lõpp. Gentleman tähendab: üleliigsega täiuslikult kohanenu. Ta algab seal, kus vajalik on endastmõistetavaks saanud, ta lõpeb, kus algab piiratus, rahuldumine hädavajalikkuga — vaesus.

„Priima raamat!“ hüüdis Apfelsaft imetlevalt ja lehitses tagasi autori nime juure. Tiitli all seisis: Endine keiserlik kammerhärä.

Nii, mõtles Apfelsaft veidi pettunult, ei olegi meiesugune ja ometi nii tark?! Ei tee viga.

Ja ta luges edasi.

Auto ronis märke. ragises läbi legendikude, väänles läbi kitsaste orgude, veeres järvedest mööda . . . Kaugel pilkusiid jäämäed. Ohk lõhnas kargelt ja tugevalt kuusenõelte ja närtsiva lehestiku järele.

Apfelsaft ei näinud midagi hilissügise õhtupooliku melankoolsest võlust, midagi päikese jumalagajātu ilutulestikust, mis sihtis kuldseid välke hallide pilvepankade tagant kahvatult roosa pilvevilla poole. Ka suvilad ja majakesed ei märganud seda, mis kütürutasid mäenõlvadel, juba endasse süvenenud oma roheliste aknaluukide kinniste visiiridega. Midagi el näinud Apfelsaft maastiku alandlikust tervitusest ööle, mis aeglaselt astus metsade sügavast varjust. Nii suure innuga luges ta juba kolmat korda raamatu tähtsaimat peatükki: „Juudi aadlik“. Ta oskas seda juba peaaegu peast.

Harmooniline tühtlus, nii seisis seal — iseloomustab õiget aadlikku. Välise vormi tagasihoidlikkus on suursuguse kuldproov. Heredus, kirjusus või koguni vali, kärarikas olek mõjuvad ordinäärselt. Peaaegu kuulmatult, härmiselt kirdi shestiga esineb gentleman. Takti põhjustab vaevatu kindluse tunne, et ta igalpool ja alati end õieti üleval peab. Keel ei tohi iialgi rõhutada, mis ta ütleb. Ta ei tohi sellepärast ei kirgline ega erutatud või koguni karjuv olla. Prantslasel on kõnetooni ja heda rahu iseloomustuseks: *Parler sans accent*. *) Nii siis: erilise toonitamiseta, tundekülluseta, allakriipsutamata! Ja peaaesjalikult käsi mitte appi võtta! Siin pidi Apfelsaft ohkama. Juudi gentlemankandidaat on ses suhtes aarialasega võrreldes kahtlemata kaotaja. Ta raassi iseloomustab kõrgel määral temperamendi liikuvus, kärarikkus ja erutuses teatav liigendite valitsematus. Pärandatud omadused on teatavasti visad. Teispoolt aga on semiitidel suurem kohanemissand kui aarialasel. Nende üleolev intelligents, nende energia võimaldab neile atavismide äraheitmise, nagu seda mitmeti silmapaistvad juudi aristokraadid on tõendanud. Rothschild! mõtles Apfelsaft aukartlikult — ja süvenes praktilisisse viipeisse, mida pakkus keiserlik kammerhärä lisas.

(Järgneb.)

*) Kõnelda rõhuta, s. t. kõnelda mõõdukusega.

Tõtt ja nalja.

Balzac.

Kui prantsuse kirjanikul Balzaci veel puudus kuulus nimi, andis ta ühele Partisi kirjastajale ära ühe käsikirja. Kirjastaja luges selle läbi ja oli sellest nii vaimustatud, et otsustas käsikirja kohe kolmetuhande frangi eest omandada. Ta sõitis kirjaniku korterisse. Aga peatudes vana ja laguneva maja ees, kaalus ta, et meh-le, kes siin elab, visltsi ka kahestuhandest frangist küllalt jaikub.

Balzaci oli selles majas äga kaks tuba tarvitada ja need olid katusealused toad.

„Kes nii kõrgel elab,“ mõtles kirjastaja, „tunneh rõõmu ka tuhandest frangist.“

Vaevu äga astus ta kirjaniku tuppa, kui ta juba nägi viletsat sisseseadet, kitsast voodit, logisevat lauda.

„Tulin,“ ütles ta, „teile teie käsikirja eest pakuma kolmsada franki.“

Ja Balzac võitis pakkumise vastu.

Looming.

„Mispärast läi Jumal Eeva kõige viimasena?“

„Sellepärast, et Eeva teda loomiseetõos ei saaks segada.“

*

Õpilane: „Palun, härra õpetaja, mis olete minu kirjutöö alla kirjutanud? Mina ei oska seda lugeda.“

Õpetaja: „Olen sinna kirjutanud, et pead selgemini kirjutama.“

*

Majast majasse rändas hiina kaupmees: „Ostke, härrased! Pean sõitma tagasi Hiinamaale, nad on mu seal kuulutanud kindraliks!“

Usaldus.

„Teie teate, ma armastan teie tüdrit, härra chef; nüüd võiksite kasvavale ometi minu käite usaldada.“

„Kassat mitte, tüdrit jah.“

*

Härra: „Kõige lollemad saavad ikke kõige ilusamad naised.“

Preili: „Aga mine, sa tahad mulle teha komplimenti.“

Napoleon ja ta sõdur.

„Sina oled see, mu sõber?“ ütles Napoleon, kui üks kaardiväe vana sõdur teda kõnetas. „Mis sa tahad?“

„Majesteet, mulle on juhtunud suur õnnetus...“

„Ülekohus, vahelejätti, mis?“

„Ei, majesteet. Mul on hea ema, kes õnnelikult ja rahulolles elas rahast, mis talle ta viis poega maksid — kõik sõdurid nagu mina ja teie. Ta elas majaloksis, mis kolme päeva eest maha põles. Ja kuna talle nüüd muud ei jää kui seitsekümmend-seitse aastat ja pisarad, siis on seda liig vähe.“

Napoleon silmitses sõdurit teravamini.

„Tahad temale nüüd paluda paiukit? See on ilus. Minu tubli sõduri ema tohib minu peale lootä. Ära murese enam, mina räägin siseministriga — nõus?“

„Ei, majesteet.“

„Tont, oled kange mees. Noh, mis sa siis veel tahad? Tähte raha saamiseks?“

„Ei, majesteet. Mitte sellepärast, et leiaksin teie allkirja viletsa, äga sel ajal, mida kommissar vajab teie tähe registreerimiseks, tembeldamiseks ja väljamaksimiseks, ei olekski mul ja minu vendadel enam ema. Kuulge, minu keiser, mina käin otseseed, nagu äga õige soldat. Tulen teilt raha laenama, ja et teie ei arvaks, nagu tahaksin teid petta, majesteet, siis tõin oma palgaraamatu kaasa. Teie võite minu riisi eest paiuki vastu võtta; küll see teile välja maksakse.“

Keiser võitis taskust raharulli, milles oli 1000 franki, ja ütles:

„Jäta raamat enetele, mu vahva sõdur; vanade tuttavate vahel nagu meie, aitab sõnaski. Siin on raha; see anna mulle tagasi, kui oled kolonel.“

„Täna, mu keiser, vastas sõdur rõõmsasti, „äga teie oma huvides peaksite minu vähemalt korporaliks nimetama, et võiksin kiiremini teiegi maksta.“

Mõni päev hiljem sai julge sõdur alamohvitseri tressid.

Kättemaks.

Saksa kirjanik Viktor von Scheffel viibis Itaalias puhkusel. Ühel päeval sai ta margita kirja, mille eest ta pidi kaunis kõrge trahvi maksuma.

Kirjas seisis sedel: „Minu käsi käib hästi. Sinu sõber Eduard!“

Scheffel võitis ühe telliskivi, tegi sellest paki ja saatis selle sõbrale.

Rõõmuga maksis Eduard kalli trahvi, kuna ta uskus, et pakis peitub talle mõni kingitus. Aga kuidas imestas ta, kui paki avas ja sellest telliskivi leidis, millele juurde oli lisatud järgmine sedel:

„Kuuldes, kuidas sinu käsi käib, kukkus mul juurelisatud kivi südame pealt maha.“

Ajakirjaniku kavalus.

Ministrid pidasid Washingtonis koosolekut, et otsustada, kes riigi kulul üle maa ulatavat raudteed ehitada või mitte. Kogu Ameerika ootas pinevalt. Äga kui riigisekretärid lahkusid; ei avaldanud neist keegi midagi. Enam kui sada ajakirjanikku nägid vaid tõrkuvaid käeliigutusi.

Üks neist, Rolfis, äga pööras ühe riigisekretäri poole:

„Telegrafeerisin oma schefile, et olete raudtee ehitamise kavatsuse läbi viinud.“

Riigisekretäril kukkus aktimapp käest.

„Olete hull?“

„Mitte sugugi, minu teade on õige.“

Jumala eest, mis te teete — tühistage oma telegramm.“

„Sis on otsus vastupidine,“ nentis ajakirjanik, tegi märkuse ja jooksis minema.

Riigisekretär vankus. Rolfise ajaleht oli ainus, kes tõi hiiglatähtedes teate, et kavatsus on ministrite nõukogu läbi kukutatud. Ja temal oli õigus.

*

„Täna oli meil palju õnne,“ ütles meisaülem.

„Õnne?“ küsis jahikõlaline. „Mina lasksin ju ainult ühe põldpüü!“

„Tõsi, äga te ei tabanud ei mind äga minu koera.“

„Romaani“

tellimine 1933. aasta peale on avatud.

Ajakiri „Romaan“ ilmub ka 1933. aastal **vanas suuruses, kuid märksalt alandatud tellimise ja üksiknumbri hinnaga.**

Üksiknumber maksab 35 senti.

Tellimishinnad 1933. aastaks.

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—		2 kuud (4 nr-t)	Kr. 1.25
6 „ (12 „)	„ 3.25		1 „ (2 „)	„ —.70
3 „ (6 „)	„ 1.75		Üksiknumber	„ —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 „ (12 „)	„ 4.25
3 „ (6 „)	„ 2.25

Nagu möödunud üksteiskümmend aastat, nii toob ajakiri „Romaan“ ka 1933. aastal rohkesti põnevaid, kütkestavaid ja valitud romaane, novelle, jutustusi, nalja ja jutte, reisikirjeldusi, huvitavaid elamusi, luuletisi, mõistatusi, tõtt ja nalja ja muud lugemisvara.

Igas numbris ilmub hulk pilte ja mõistatusi vaimu teritamiseks.

Romaanidest hakkavad meie ajakirjas aasta algul ilmuma:

1) Inglise romaan „**Martin Diabo**“ 2) Austria kirjaniku Jer. Kreutzi jutustus „**Täiuslik aadlik**“ ja 3) Rootsi kirjaniku Selma Lagerlöfi „**Küünlatuli**“.

Palume tellimisi võimalikult ruttu uuendada, et saatmises ei tuleks vahet. Tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postiasutused ilma mingi lisatasuta, niisama

„Romaani“ talitus

Tallinnas, Vene tän. 13. Telefon 437-18.

Suusatajad.

Suusahooajaks avatud Vene tän. 13, suuskade ja suusatarvete müük. Suusad parematelt kodumaa meistritelt ja vabrikutelt.

Murdmaa-, võistlus- telemark-, karpaat-, laste- **S U U S A D.**

Suusakepid, sidemed, kindad, saapad, määrded jne. Suuskade ostudel annab nõu asjatundja-suusasportlane, mis tagab Teile õige valiku. Suuskade korrastamine, parandamine, sidemete külgepanek, määrimine eriteadlaste poolt.

Igasugu nõuanded tasuta. Vene t. 13.

Time To Re-tire
GET A FISK!
TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

FISK

veoauto- ja omnibusekummid on rohkete kudekihtidega ja paksu kulutuspinnaga — seega **tugevaim** ja **vastupidavaim** auto-kumm igasugu raskeveo jaoks.

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Tallinnas, Vene tän, 13, telef. 437-18.